

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen julkaisuja 2023

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2024

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen julkaisu 2023

Julkaisun nimi: Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2024

Tekijä: Keski-Uudenmaan ympäristökeskus

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus

Järvenpää, Kerava, Mäntsälä, Nurmijärvi, Tuusula

www.keskiuudenmaanymparistokeskus.fi

Sisällysluettelo

1	Johdanto	7
1.1	Toimintaympäristö	8
1.2	Valvontakohteet, niiden riskinarviointi ja tarkastustiheys.....	8
	Taulukko 1.....	8
1.3	Valvova viranomainen ja henkilöstöressit.....	9
1.4	Maksullisuus	10
1.5	Erityistilanteisiin varautuminen	11
1.6	Valvonnan toteutumisen seuranta ja arviointi.....	11
2	Elintarvikevalvontasuunnitelma	12
2.1	Lainsäädännön velvoitteet.....	12
2.2	Valvontakohteet ja valvontakirjanpito	13
2.3	Valvontakohteiden tarkastustiheys ja riskinarviointi.....	14
2.4	Tarkastusten sisältö	15
2.5	Valtakunnalliset valvontaprojektit.....	16
2.6	Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto.....	16
2.6.1	Elintarvikevalvonnan näytteenottoprojektit	17
2.7	Elintarvikehuoneistoilmoitukset ja laitosten hyväksyntä.....	17
2.8	Kansalliset seurantaohjelmat	17
2.9	Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.....	18
2.9.1	Tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin.....	18
2.9.2	Tarkastusten kattavuus.....	18
2.9.3	Valvontanäytteiden määrä.....	18
2.9.4	Valvonnasta saatujen tulojen kohdentaminen	18
2.9.5	Valvonnan vaikuttavuuden arviointi.....	19
2.9.6	Raportointi	19
2.10	Viestintä.....	19
2.11	Hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset	20
	Taulukko 2. Elintarvikevalvonnan kohteet ja niiden tarkastustiheydet.....	21
3	Terveydensuojelulain mukainen valvontasuunnitelma	27
3.1	Johdanto	27
3.2	Terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet ja tarkastustiheys	28
3.3	Henkilöstöressit.....	28
3.4	Tarkastusten sisältö	28
3.5	Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen.....	29
3.5.1	Näytteenotto talousvedestä.....	29
3.5.2	Näytteenotto uimavesistä	30
3.5.3	Näytteenottoprojektit.....	31

3.6	Valtakunnallisten painopistealueiden huomioiminen kunnan valvontasuunnitelmassa.....	31
3.7	Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.....	33
3.7.1	Tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin.....	33
3.7.2	Tarkastusten kattavuus.....	33
3.7.3	Valvontanäytteiden määrä.....	33
3.7.4	Valvonnasta saadut tulot ja voimavarojen riittävyys	33
3.7.5	Raportointi	34
3.8	Viestintä.....	34
3.9	Hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset	34
	Taulukko 3. Terveysuojelulain valvonnan kohteet ja tarkastustiheydet	35
	Taulukko 4. Terveysuojelulain mukaisen valvonnan tarkastusten sisältö.....	49
4	Tupakkalain valvontasuunnitelma	51
4.1	Johdanto	51
4.2	Tarkastusten sisällön määrittely.....	51
4.2.1	Tupakkalain valvonnan painopisteet	52
4.3	Valvontakohteet ja valvontakohteiden tarkastustiheys.....	53
	Taulukko 5. Tupakkalain mukaisen valvonnan kohteet	53
4.4	Henkilöstöressurit.....	53
4.5	Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto, näytteiden tutkiminen ja laboratoriot.....	54
4.6	Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi.....	54
4.6.1	Tarkastusten määrä ja kattavuus valvontakohdetyypeittäin.....	54
4.6.2	Painopistealueiden valvonnan toteutuminen.....	54
4.6.3	Voimavarojen riittävyys.....	54
4.6.4	Raportointi	54
5	Suunnitelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläinlääkäripalveluista 2024-2026	56
5.1	Johdanto	56
5.2	Toimintaympäristö	56
5.3	Toimintaympäristö Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueella	57
5.4	Voimavarat.....	58
5.5	Tietojärjestelmät.....	61
5.6	Yhteistyö ja viestintä	61
5.7	Maksut.....	62
5.8	Eläinten terveyden valvonta	62
5.8.1	Eläintautivalmius	62
5.8.2	Eläintautien ilmoittaminen.....	63
5.8.3	Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus.....	64
5.8.4	Muu eläintautivalvonta	64

5.9	Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti.....	64
5.9.1	Sisämarkkinatuonti.....	64
5.9.2	Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin	65
5.9.3	Tuonti EU:n ulkopuolisista maista.....	65
5.10	Eläinten hyvinvoinnin valvonta.....	66
5.10.1	Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset ja luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonta	66
5.11	Eläimistä saatavat sivutuotteet.....	67
5.12	Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen.....	68
5.13	Puhelinneuvonta, terveyden- ja sairaanhoito, lopetus ja todistukset..	69
5.14	Tuotantoeläinten terveydenhuolto	70
5.15	Yksityinen palvelutarjonta.....	71
5.16	Kiireellinen eläinlääkäriapu, keskitetty yhteydenottopalvelu ja virkatehtävät virka-ajan ulkopuolella	71
5.17	Ajanvaraus, saatavuus sekä palautteen kerääminen ja valitusten käsittely	73
5.18	Toimitilat ja välineresurssit	73
5.19	Ostopalvelu.....	74
5.20	Seuranta, arviointi ja raportointi.....	75

1 Johdanto

Ympäristöterveydenhuollolla tarkoitetaan yksilön ja hänen elinympäristönsä terveydensuojelua. Ympäristöterveydenhuoltoon kuuluvia lakeja ovat terveydensuojelulaki (763/1994), elintarvikelaki (297/2021), tupakkalaki (549/2016) sekä eläinlääkintähuoltolaki (765/2009). Kunnan tulee näiden lakien velvoittamina laatia ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma.

Kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta annetun asetuksen (665/2006) mukaan kunnan valvontasuunnitelman tulee sisältää vähintään tarkastusten sisällön määrittely, valvontakohdetyyppien tarkastustiheys, tarkastuksiin keskimäärin käytettävä aika, kunnan toimesta tapahtuva näytteiden otto ja tutkiminen sekä valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi. Hyväksytty valvontasuunnitelma tulee lähettää aluehallintovirastolle ennen toimintavuoden alkua. Asetus valvontasuunnitelmasta on kumottu 1.1.2017 alkaen, valvontasuunnitelman rakenne on kuitenkin edelleen kumotun asetuksen mukainen, koska se on havaittu hyväksi, eikä rakenteesta ole uusia säädöksiä.

Kunnan viranomaisten suorittamaa ympäristöterveydenhuollon valvontaa ohjaavat valtakunnalliset keskusvirastot. Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisessa valvontaohjelmassa vuosille 2020–2024 määritellään yhteiset periaatteet valvonnalle. Valtakunnallisen valvontaohjelman liitteinä ovat sektorikohtaiset valvontaohjelmat. Näihin perustuen kuntien tulee laatia oma valvontasuunnitelma. Valtakunnallisia valvontaohjelmia ovat Ruokaviraston laatima eläinlääkintähuollon valvontaohjelma, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) laatimat terveydensuojelun valvontaohjelma ja tupakkalain valvontaohjelma. Valtakunnallista elintarvikevalvontaohjelmaa ei julkaistu enää vuonna 2015, vaan valvontaohjelma on sulautettu elintarvikeketjun monivuotiseen valvontasuunnitelmaan. Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma vuosille 2021–2024 julkaistiin joulukuussa 2020.

Ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisen valvontaohjelman teema vuosille 2020–2024 on yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö. Teemaa yhdenmukaisesta valvonnasta ja yhteistyöstä voidaan edistää arviointi- ja ohjauskäynneillä, viranomaisyhteistyöllä, yhteistyöllä toimijoiden kanssa ja varautumisella. Yhteisen valvontaohjelman lisäksi keskusviranomaisilla on toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa omia painopistealueita valvontaohjelmakauden eri vuosille.

Tähän Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaan on koottu elintarvikelain-, terveydensuojelulain-, tupakkalain mukaiset ja eläinlääkintähuoltolain mukaiset valvontasuunnitelmat.

1.1 Toimintaympäristö

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus tuottaa ympäristöterveydenhuollon palvelut Järvenpäässä, Keravalla, Nurmijärvellä, Mäntsälässä ja Tuusulassa. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus aloitti toimintansa 1.4.2009. Nurmijärvi liittyi Keski-Uudenmaan ympäristökeskukseen tammikuussa 2013. Muiden sopijakuntien ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun palvelut on tuotettu Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa jo vuodesta 2009 alkaen. Ympäristökeskus toimii Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnan alaisena. Ympäristökeskuksen toimipaikka sijaitsee Tuusulassa. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminta-alueella asuu noin 180 000 ihmistä. Järvenpää, Kerava, Nurmijärvi ja Tuusula ovat valvontakohteiden lukumäärältään samankaltaiset. Mäntsälässä on vähemmän valvontakohteita, mutta ympäristöterveydenhuoltoa työllistävät uimarannat ja vesiosuuskunnat, joita kunnassa on runsaasti.

1.2 Valvontakohteet, niiden riskinarviointi ja tarkastustiheys

Alueella on yhteensä noin 2 032 elintarvikelain, terveydensuojelulain ja tupakkalain perusteella säännöllisesti valvottavaa kohdetta. Elintarvikevalvonta- ja terveydensuojeluvalvontakohteiden jakaantuminen kunnittain näkyy taulukossa 1. Kohteiden määrä on samalla tasolla kuin aiemmin.

Taulukko 1.

	Elintarvikevalvonta kohteet			Terveystensuojelu suunnitelmallisen valvonnan kohteet		
	2022	2023	2024	2022	2023	2024
Järvenpää	245	206	236	176	137	146
Kerava	231	215	226	134	128	126
Mäntsälä	158	153	164	116	115	108
Nurmijärvi	269	236	202	195	188	192
Tuusula	254	234	272	203	183	185
yhteensä	1157	1 044	1100	824	751	757

Valvontakohteet ja valvontatapahtumat kirjataan ympäristöterveydenhuollon asiakastietojärjestelmään. Vuoden 2019 alusta on otettu käyttöön ympäristöterveydenhuollon valtakunnallinen Vati-asiakastietojärjestelmä. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen vanha asiakastietojärjestelmä Tervekuu on pidetty toiminnassa vuoden 2019 ja pidetään edelleen, kunnes voidaan varmistua siitä, että muutosvaiheessa kaikkien kohteiden tiedot löytyvät ja ne voidaan tarvittaessa siirtää itse vanhasta asiakastietojärjestelmästä uuteen. Vanhaan asiakastietojärjestelmään ei kuitenkaan ole Vatin käyttöönoton jälkeen kirjattu enää mitään.

Valvontasuunnitelmaa tehtäessä valvontakohteiden perustarkastustiheys määritellään valtakunnallisten toimialakohtaisten valvontakohdetyypeille suositeltujen tarkastustiheyksien perusteella. Uuden kohteen tarkastustiheydeksi määritellään aluksi valtakunnallinen suositus. Jatkossa valvontatiheyteen vaikuttavat myös tarkastuksella havaitut riskit. Merkittäviä tekijöitä riskinarvioinnin kannalta ovat mm. altistuvien ihmisten määrä, käyttäjäryhmät, vaaran vakavuus ja todennäköisyys, mahdolliselle vaaralle altistumisen kesto ja toistuvuus. Riskinarvioinnissa otetaan myös huomioon kohteessa todetut ongelmat, toiminnanharjoittajan asiantuntemus ja toimintatavat sekä toimintoon tarkoitettun tilan olosuhteet.

Mikäli perustarkastuksessa havaitaan puutteita, kohteeseen tehdään maksullisia lisätarkastuksia, joiden avulla seurataan puutteiden kuntoon saattamista. Jos tarkastuksella ei havaita puutteita, riittää valvontakohdetyypin mukainen perustarkastusten määrä. Jos kohde arvioidaan tarkastuksien ja riskiarvioinnin perusteella erittäin hyvin toimivaksi, voidaan yksittäisen kohteen käyntitiheyttä pudottaa enintään 50 % kohdetyypikohtaiseen tarkastustiheyteen verrattuna.

Tässä suunnitelmassa on kuvattu kohdetyypikohtaiset tarkastustiheydet. Kohdekohtaiset valvontasuunnitelmat ovat nähtävillä ympäristökeskuksessa. Kohdekohtaisella valvontasuunnitelmalla varmennetaan, että myös kohteet, joissa käydään harvemmin kuin kerran vuodessa, tarkastetaan säännöllisin väliajoin.

1.3 Valvova viranomainen ja henkilöstöresurssit

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnan alaisena toimivassa ympäristökeskuksessa ympäristöterveydenhuollon valvonta kuuluu Terveysvalvonnan tulosityksikön tehtäviin. Hallinnon tulosityksikkö tuottaa valvonnan tarvitsemia tukipalveluja, kuten arkistointia. Terveysvalvonnan tulosityksiköllä arvioidaan olevan vuonna 2024 käytössä 17,4 henkilötyövuotta Keravan, Järvenpään, Nurmijärven, Mäntsälän ja Tuusulan ympäristöterveydenhuollon valvontatehtäviin.

Valvontasuunnitelmaa tehtäessä on otettu huomioon, että käytettävissä olevista henkilöstöresursseista vain osa voidaan käyttää ennalta suunniteltuun valvontaan. Valvontahenkilöstöä työllistävät myös hallinnolliset tehtävät, neuvonta ja ohjaus, uusien kohteiden hyväksymispäätökset ja ilmoitusten käsittely sekä toimenpidepyyntöjen vuoksi tehtävät tarkastukset.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen terveystarkastajan tulosityksikössä työskentelee yksitoista kokoaikaista terveystarkastajaa, yksi osa-aikainen terveystarkastaja, viisi elintarviketarkastajaa, hygieenikkoeläinlääkäri ja terveystarkastajan päällikkö. Tämän lisäksi eläinlääkintähuollon päällikön työajasta osa on osoitettu ympäristöterveydenhuollon valvontatehtäviin.

Henkilökunnan osaaminen ja osaamistarpeet kartoitetaan kehityskeskusteluissa, joita käytetään vähintään kerran vuodessa. Kehityskeskustelussa suunnitellaan tulevan vuoden koulutuksiin osallistuminen. Koulutusohjelmaa voidaan muuttaa myös kesken vuotta, mikäli koulutustarjonta muuttuu olennaisesti suunnitellusta. Uusien tarkastajien aloittaessa työnsä, heidät perehdytetään yksikön yleisiin asioihin perehdytysuunnitelman mukaisesti, ennen itsenäiseen valvontatyöhön siirtymistä uudet tarkastajat osallistuvat tarkastuksille vähintään kahden eri tarkastajan kanssa, tarkastusten määrä riippuu rekrytoitavan aiemasta osaamisesta.

Terveysvalvonnan henkilöstöresurssit

	koko valvonta (htv)	suunnitelmallinen valvonta (htv)
elintarvikevalvonta	9,3	4,5
terveydensuojelu	7,1	3,25
tupakkavalvonta	1	0,5
yhteensä	17,4	8,25

Käytettävissä oleva henkilöresursseilla pystytään tekemään valtakunnallisten valvontaohjelmien edellyttämät tarkastukset edellyttäen, että kaikki suunnitellut resurssit ovat käytössä koko vuoden 2024.

1.4 Maksullisuus

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukaisesta säännölliseen valvontaan sisältyvistä tarkastuksista ja näytteenotosta sekä tutkimuksista on perittävä kunnan ympäristöterveydenhuollon taksan mukainen maksu. Maksun perimisestä on säädetty terveydensuojelulaissa, elintarvikelaissa ja tupakkalaissa. Edellä mainittuihin lakeihin perustuva Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ympäristöterveydenhuollon taksa on hyväksytty Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnassa ja se on tarkastettu viimeksi vuonna 2023.

Hyväksytyt taksan mukaiset maksut perustuvat käytettyyn työaikaan ja työtunnin omakustannusarvoon. Maksut muodostuvat suoritteesta aiheutuvista keskimääräisistä kokonaiskustannuksista, joihin kuuluvat asian käsittelystä aiheutuvat toimintamenot sekä osuus hallintokustannuksista. Näytteiden tutkimisesta peritään maksu aiheutuneiden kulujen mukaan.

Ympäristöterveydenhuollon valvonnan suunnitelmallisuuden ja maksullisuuden lisäämisen tarkoituksena on ollut tehostaa ympäristöterveydenhuollon lainsäädännön edellyttämää kunnallista valvontaa sekä lisätä valvonnasta perittäviä maksuja kunnan ympäristöterveydenhuollon voimavarojen turvaamiseksi. Ympäristöterveydenhuollon lakimuutoksista annetussa hallituksen esityksessä (HE 179/2005) todetaan seuraavasti: "Tavoitteena on myös, että kunnan ympäristöterveydenhuollon yksikön maksuista saamat tulot olisivat käytettävissä ympäristöterveydenhuollon toimeenpanon kehittämiseen kunnassa."

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus 2023

Vuonna 2022 ympäristöterveydenhuollon rahoituspohja laajeni, kun suoriteperusteisten maksujen lisäksi tuli voimaan elintarvikelaissa ja terveydensuojelulaissa määritetyiltä valvontakohteilta vuosittain perittävä valvonnan perusmaksu. Valvonnan perusmaksu on 150€ ja sen suuruus on määritelty elintarvike- ja terveydensuojelulaissa.

1.5 Erityistilanteisiin varautuminen

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen häiriötilannesuunnitelma on kokonaisuudessaan päivitetty vuonna 2021. Suunnitelman liitteenä on erilliset toimintaohjeet talousveden erityistilanteissa, ruokamyrkytyksissä sekä esimerkiksi säteilyn aiheuttamia erityistilanteita varten. Suunnitelmaa päivitetään toimintaympäristön muuttuessa. Epidemiaselvitystyöryhmän yhteystiedot päivitetään vuosittain.

Erytistilanteita varten Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueen kunnissa on perustettu seudullinen epidemiaselvitystyöryhmä ja seudullinen vesihuollon yhteistyöryhmä. Ryhmät kokoontuvat säännöllisesti epidemiavalmiuden ylläpitämiseksi ja tarvittaessa epidemiaselvitystyössä.

1.6 Valvonnan toteutumisen seuranta ja arviointi

Valvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Arvioinnissa huomioidaan seuraavat tekijät.

- tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin
- tarkastusten kattavuus
- näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin
- valvonnasta saatujen tulosten kohdentuminen

Tarkastusten ja otettujen näytteiden määrä saadaan asiakastietojärjestelmän raporteista. Kaikki ympäristöterveydenhuollon tarkastukset kirjataan ja niistä laaditut pöytäkirjat tallennetaan sähköiseen valtakunnalliseen asiakastietojärjestelmään (Vati) ja lisäksi tarkastuspöytäkirjat arkistoidaan paperisina. Asiakastietojärjestelmään kirjataan myös tehdyt näytteenotot. Tarkastusten kattavuutta arvioidaan valtakunnallisten valvontaohjelmien antamien ohjeiden perusteella.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa on nettobudjetointi, mikä tarkoittaa sitä, että osa valvonnasta saaduista tuloista voidaan käyttää toiminnan kehittämiseen.

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnan hyväksymä valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi tallennetaan sähköisenä ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmään (VYHA) suunnitelmavuotta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

2 Elintarvikevalvontasuunnitelma

2.1 Lainsäädännön velvoitteet

Kunnan tai seudullisen valvontayksikön on elintarvikelain (297/2021) mukaan huolehdittava alueellaan elintarvikelain mukaisesta valvonnasta. Kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva kunnan elintarvikevalvontasuunnitelma siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Valvontasuunnitelma perustuu valvontakohteiden kartoitukseen, niiden riskiluokitukseen ja lainsäädännön asettamiin vaatimuksiin. Kunnan valvontasuunnitelmasta säädetään elintarvikelain 39 §:ssä. Valvonnan suunnittelussa on otettava huomioon Ruokaviraston laatima elintarvikeketjun monivuotinen valvontasuunnitelma (VaSu), joka perustuu EU:n virallista valvontaa säätelevään asetukseen (EU) 2017/625. VaSu vuosille 2021–2024 valmistui joulukuussa 2020. Tarkastustiheyksien määrittelyssä on käytetty Ruokaviraston riskinarviointiohjeen päivitettyä versiota, joka on otettu käyttöön 2022.

Elintarvikevalvontasuunnitelma sisältää alkutuotantopaikkojen sekä ilmoitettujen ja hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen valvonnan.

Valvontasuunnitelma sisältää seuraavat tiedot:

1. tarkastusten sisällön määrittely
2. valvontakohteiden tarkastustiheys
3. kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteen tutkiminen
4. valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi
5. hyväksytyt laboratoriot, joihin valvonta tukeutuu
6. hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset
7. terveysvaaratilanteet ja takaisinvedot
8. viestintä
9. valvonnasta perittävät maksut
10. voimavarat ja henkilöstön pätevyys

Osa mainituista osioista on käsitelty kappaleessa 1 (Johdanto).

Ruokaviraston laatiman monivuotisen valvontasuunnitelman mukaan kuntia koskevat valvonnan painopisteet vuonna 2024 ovat seuraavat:

1. Valvontatulokset ohjaavat valvontaa, kunnat osallistuvat painotettuun valvontaan. Eli tiettyinä vuosina tarkastetaan tietyt Oiva-rivit. Vuonna 2024 painotetusti tarkastettavia rivejä ovat lämpötilavalvonnan rivit (Elintarvikkeiden lämpötilojen hallinta).

2. Valvojan työkalupakki, kunnat osallistuvat koulutuksiin ja hyödyntävät kehitettäviä työkaluja valvontatyössään.
3. Kohteet valvonnan piiriin, kunnat valvovat tarkastuksilla, että kohteiden toiminta vastaa ilmoitettua
4. Sähköisten työkalujen kehittäminen (VATIn jatkuva kehittäminen).
5. Valmius ja kriisinhallinta, Pandemiavalmiuden kehittäminen - koronapandemian opit ympäristöterveydenhuollossa. Kunnat kehittävät omaa valmiuttaan ja arvioivat painopisteen onnistumista

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus huomioi omalta osaltaan edellä mainitut valvonnan painopistealueet omassa toiminnassaan vuonna 2024. Projekteihin ja hankkeisiin Keski-Uudenmaan ympäristökeskus osallistuu omien resurssien puitteissa.

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköt ovat vastanneet vuodesta 2020 ensisaapumis-toimijoiden valvonnasta. Ensisaapumisvalvonta koskee EU:n sisäistä kauppaa, jonka valvonnasta on vastannut tähän saakka Ruokavirasto. Jatkossa ensisaapumisvalvonta on osa elintarvikehuoneiston säännöllistä valvontaa.

2.2 Valvontakohteet ja valvontakirjanpito

Elintarvikevalvontakohteiden tiedot on kirjattu valtakunnalliseen Vati-tietokantaan, johon kaikilla terveysvalvontaa tekeville työntekijöillä on käyttöoikeudet. Valvontakohteiden tiedot ovat pääosin ajan tasalla ja tietoja päivitetään jatkuvasti. Elintarvikevalvonnan viranhaltijat seuraavat mahdollisia uusia kohteita muun muassa lehtien ja internetin välityksellä ja yritysrekisteristä.

Ympäristökeskuksen asiakastietojärjestelmään merkitään elintarvikehuoneistoa koskevat tunnistetiedot (toimijan nimi, kotikunta, yhteystiedot, toimijan yritys- ja yhteisötunnus) ja harjoitettava toiminta. Lisäksi kootaan tiedot toiminnan aloittamiseen liittyvistä asiakirjoista (hakemukset, laitosten rekisteröinnit, ilmoitukset ja päätökset). Asiakastietojärjestelmään talletetaan valvonnasta laadittavat tarkastuspöytäkirjat sekä seurantatiedot tarkastuksissa annettujen toimenpidekehoteiden ja ohjeiden noudattamisesta.

Tällä hetkellä elintarvikevalvontakohteita on Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminta-alueella noin 1 100 kpl.

Elintarvikehuoneistojen tarkastusten tulokset julkistetaan Internetissä valtakunnallisen Oiva-järjestelmän avulla.

2.3 Valvontakohteiden tarkastustiheys ja riskinarviointi

Valvontakohteiden riskinarviointi tehdään kohteittain elintarvikehuoneiston ilmoituksen tai hyväksymishakemuksen käsittelyssä saadun tiedon perusteella. Arviointia voidaan päivittää säännöllisessä valvonnassa saadun tiedon perusteella (valvontahistoria) ja toiminnan muuttuessa.

Riskinarvioinnissa arvioidaan yrityksen toimintaa, elintarvikkeiden käsittelyä, valmistettavia, tarjoiltavia ja myytäviä tuotteita, tuotannon levikkiä, omavalvonnan tasoa, henkilökunnan asiantuntemusta, kohteen varustusta ja siisteyttä, viranomaisohjeiden noudattamista sekä aikaisempia näytetuloksia. Näiden lisäksi riskinarviointiin vaikuttaa elintarvikehuoneiston valvontahistoria, esimerkiksi se, kuinka hyvin toimija noudattaa säädöksiä. Riskinarviointiin ei kuitenkaan käytetä mitään ohjelmaa, jossa tarkastustiheys laskettaisiin kohdekohtaisesti. Tarkastustiheyden määrittelyyn on käytetty Ruokaviraston riskinarviointiohjetta 1028/04.02.00.01/2022/5, joka on otettu käyttöön 2022.

Kohteeseen, jossa havaitaan elintarviketurvallisuuden vaarantavia epäkohtia, tehdään maksullisia lisä/seurantatarkastuksia jo samana vuonna, jotta voidaan varmistua epäkohtien korjaamisesta. Kohde, joka saa Oiva-tarkastuksessa korjattava-arvosanan, tarkastetaan aina uudelleen korjauksiin annetun määräajan päätyttyä. Kohteiden, joiden valvontahistoria sisältää useita C-arvosanoja, riskinarvioinnissa on huomioitu jatkuvat epäkohdat ja nämä kohteet pyritään tarkastamaan vuosittain, vaikka kohde muutoin kuuluisi joka toinen vuosi tarkastettavien ryhmään. Suuren riskin kohteisiin, kuten eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsitteleviin tai varastoiviin laitoksiin sekä suuriin kauppoihin tehdään useita tarkastuksia vuosittain. Tarkastusten määrää voidaan vähentää kohde-tyyppikohtaiseen minimimäärään (-50 % Ruokaviraston riskinarviointiohjeen tarkastusmäärästä/vuosi), jos kohteen toiminta ja tilat on arvioitu erittäin hyväksi (Oivallinen) kuudessa edellisessä tarkastuksessa ja kohteen muuhun riskiluokitukseen perustuva tarkastustiheys on vähintään kaksi kertaa vuodessa.

Jos valvontakohteen toiminta on hyvin pienimuotoista tai osa-aikaista ja sisältää vain vähäisiä riskitekijöitä, voidaan perustarkastus tehdä Ruokaviraston riskinarviointiohjeen mukaisesti harvemmin, kuitenkin vähintään joka kolmas vuosi. Harvemmin tarkastettavia kohteita ovat esimerkiksi ainoastaan valmiiksi pakattuja elintarvikkeita myyvät myyntipaikat ja varastot sekä osa-aikaisesti toimivat kohteet.

Ympäristökeskuksen säännöllisen elintarvikevalvonnan kohteet ja niiden tarkastustiheys on kuvattu kohdetyypeittäin ja riskiluokittain taulukossa 2.

2.4 Tarkastusten sisältö

Suunnitelmalliset tarkastukset voidaan jakaa tarkastuksen sisällön mukaan kohteeseen tehtävään ensimmäiseen tarkastukseen, suunnitelmallisiin tarkastuksiin sekä lisätarkastuksiin (seurantatarkastuksiin). Tarkastukset voidaan tehdä tarkoituksesta riippuen joko sovittuna ajankohtana tai ennalta ilmoittamatta. Tarkastuksista laaditaan tarkastuspöytäkirja, mikä lähetetään elintarvikealan toimijalle.

Elintarvikehuoneiston ensimmäinen tarkastus tehdään ennalta sovitusti uuden toiminnan alettua. Tarkastuksessa varmistetaan, että tilat vastaavat ilmoituksen tietoja ja ne ovat siinä kunnossa, että niissä voi harjoittaa ilmoituksen mukaista toimintaa.

Ensimmäistä tarkastusta lukuun ottamatta muut elintarvikevalvonnan tarkastukset tehdään pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta. Tarkastuksista peritään voimassa olevan maksutaksan mukainen maksu. Elintarvikehuoneiston tarkastuksessa käydään läpi valvontakohteen asiakirjat, tilat, laitteet, välineet, toiminnot, tuotteet, omavalvonta ja mahdolliset näissä tapahtuneet muutokset. Tarkastuksen laajuus riippuu valvontakohdetyypistä ja siellä harjoitettavasta toiminnasta. Kohteissa, joissa käydään vähintään kerran vuodessa tai useammin, tarkastusten sisältöä painotetaan vuosittain eri osa-alueisiin, eikä tarkastus kata aina koko yrityksen toimintaa.

Tarkastusten yhdenmukaistamiseksi ympäristökeskuksessa on eri kohdetyypeille suunnatut valmiit lomakkeet, joita käytetään tarkastusten runkona. Ympäristökeskuksen laatukäsikirjassa on seuraavat tarkastuslomakkeet.

1. Oiva tarkastuslomake, ensimmäinen tarkastus + 0,35 tarjoilukeittiöt
2. Oiva tarkastuslomake, ilmoitetut elintarvikehuoneistot (ravintolat, ammattikeittiöt ja myymälät)
3. Oiva tarkastuslomake, varastointi, ei eläinperäinen
4. Oiva tarkastuslomake lisäosa leipomot, valmistuspaikat
5. Oiva tarkastuslomake lisäosa ravintolisät
6. Oiva tarkastuslomake, alkutuotanto, marjatilat

Tarkastusten sisältöä ja linjauksia käydään yhdessä läpi elintarvikevalvonnan palaverissa. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus on jo pitkään pitänyt omana toiminnan painopistealueena valvonnan yhdenmukaistamista. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa käytettävät Oiva tarkastuslomakkeet on laadittu Ruokaviraston julkaisemien Oiva-arviointiohjeiden perusteella. Tarkastuksista suurin osa tehdään paikan päällä tarkastuskäynteinä, jolloin kohteen siisteys, elintarvikkeiden ja lämpötilojen asianmukaisuus voidaan parhaiten todentaa. Asiakirjatarkastuksia tehdään lähinnä virtuaalitoimijoille ja toisaalta osa laitosten vuosittaisista tarkastuksista voidaan tehdä asiakirjatarkastuksena.

Lisätarkastuksia tehdään tarpeen mukaan ja ne voivat olla muita tarkastuksia suppeampia. Lisätarkastuksessa voidaan esimerkiksi tarkastaa se, onko edellisellä tarkastuksella havaitut puutteet korjattu. Oiva-tarkastukset johtavat lisää/seurantatarkastukseen, jos kohde saa arviointituloksen korjattavaa tai huono.

Elintarvikevalvontaviranomaiset tekevät myös elintarvikelain mukaisten hallinnollisten pakkokeinojen käyttöön liittyviä tarkastuksia.

Elintarvikevalvonnan säännöllisen valvonnan tarkastukset ovat maksullisia mukaan lukien kohteen ensimmäiset ja lisää/seurantatarkastukset. Ruokamyrkytyspäilyihin perustuvat tarkastukset ovat lähtökohtaisesti maksuttomia.

2.5 Valtakunnalliset valvontaprojektit

Tätä suunnitelmaa tehtäessä valtakunnallisista valvontaprojekteista vuodelle 2024 ei ole tietoa. Valtakunnallisiin valvontaprojekteihin osallistutaan resurssien puitteissa eivätkä nämä näytteet ole suunnitelmallisessa näytteenotossa.

2.6 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto

Eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevistä laitoksista otetaan yhteensä omavalvonnan valvontanäytteinä 20 pintapuhtausnäytettä, joista tutkitaan *Listeria monocytogenes*. Laitoskohtaiset näytteenottosuunnitelmat ovat Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa. Toimijat maksavat näytteiden tutkimisen.

Suunniteltujen näytteiden lisäksi kohteista voidaan ottaa omavalvonnan valvontanäytteitä. Omavalvonnan valvontanäytteiden otto keskitetään kohteisiin, jotka toimittavat ruokaa suurelle asiakaskunnalle sekä sellaisiin kohteisiin, joiden toiminnassa omavalvonnan näytteenoton tai tarkastusten tulosten perusteella epäillään olevan puutteita. Omavalvonnan valvontanäytteistä tutkittavat analyysit valitaan erillisen toimintaohjeen mukaisesti. Omavalvonnan valvontanäytteiden tutkimuskustannukset laskutetaan toimijoilta.

Kuluttajavalitustutkimukset sekä terveystuore- ja ruokamyrkytystutkimukset eivät ole suunnitelmallista näytteenottoa eikä niiden vaatimaa henkilöresurssia voi etukäteen suunnitella. Kyseiset tutkimukset ovat kuitenkin etusijalla näytteenotossa.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus osallistuu vuoden 2024 aikana yhteen pääkaupunki-seudun yhteiseen projektiin. Projektinäytteet tutkitaan Ympäristökeskuksen kustannuksella. Mikäli tulokset ovat huonoja, vastaa toimija uusintänäytteiden tutkimuskulut.

2.6.1 Elintarvikevalvonnan näytteenottoprojektit

Kastikeprojekti

Projekti on pääkaupunkiseudun yhteinen ja projektin loppuraportin laatii Helsinki. Projektin tarkoituksena on tutkia ravintoloiden itse ennalta valmistettujen kastikepohjien hygieenistä laatua. Keski-Uudellamaalla otetaan näytteitä 25 ravintolasta. Jokaisesta kohteesta otetaan 2-3 näytettä, joiden hygieeninen laatu tutkitaan.

Laitosten pintapuhtaus

Eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevistä laitoksista otetaan yhteensä omavalvonnan valvontanäytteinä 20 pintapuhtausnäytettä, joista tutkitaan *Listeria monocytogenes*. Laitoskohtaiset näytteenottosuunnitelmat ovat Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa. Toimijat maksavat näytteiden tutkimisen.

2.7 Elintarvikehuoneistoilmoitukset ja laitosten hyväksyntä

Elintarvikelain mukaan elintarvikehuoneiston on ilmoitettava toiminnastaan asianomaiselle valvontaviranomaiselle ennen toiminnan aloittamista. Ilmoituksen vastaanottamisesta lähetetään todistus ilmoituksen tehneelle toimijalle. Ilmoituksen käsittelyyn ei liity tarkastusta, ellei ilmoituksen käsittelyssä synny tarvetta ennakkotarkastukselle. Käsittelyn jälkeen kohde siirtyy suunnitelmallisen valvonnan piiriin ja kohteeseen tehdään maksullinen suunnitelmallinen tarkastus.

Eläinperäisiä elintarvikkeita ennen vähittäismyyntiä käsittelevät laitokset sen sijaan hakevat toiminnalleen hyväksyntää ennen toiminnan aloittamista. Valvontaviranomainen tekee päätöksen hakemuksesta. Elintarvikehuoneisto hyväksytään laitokseksi, jos se täyttää lainsäädännön sille asettamat vaatimukset. Vaatimustenmukaisuuden selvittäminen edellyttää tarkastuskäyntiä.

Ympäristölautakunta tai Ympäristökeskuksen viranhaltija hyväksyy elintarvikelaitokset voimassa olevien delegointipäätösten mukaisesti.

2.8 Kansalliset seurantaohjelmat

Seurantaohjelmien suunnittelusta ja toteutumisesta vastaa Ruokavirasto. Seurantaohjelmat perustuvat kansalliseen tai EU-lainsäädäntöön ja niitä toteutetaan vuosittain. Ohjelmia ovat:

1. kansallinen salmonellavalvontaohjelma;
2. eläimistä saatavien elintarvikkeiden kansallinen vierasainevalvontaohjelma;

3. kasvinsuojeluainejäämien valvontaohjelma;
4. ympäristökontaminanttien ja muiden vierasaineiden valvontaohjelmat

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus osallistuu Ruokavirastolta tai aluehallintovirastolta tulevien valvontapyyntöjen mukaisesti ohjelmiin liittyvään näytteenottoon ja muihin valvontatoimenpiteisiin. Näytteenottopyynnöt toimitetaan kuntiin kesken vuoden, joten suunnitelmalliseen näytteenottoon niitä ei voida sisällyttää.

2.9 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen elintarvikevalvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Valvontasuunnitelman toteutumista seurataan yksikköpalaverissa läpi vuoden ja tarvittaessa suunnataan valvontaa siten, että valvontasuunnitelman toteutuminen voidaan varmistaa. Valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan seuraavien tekijöiden osalta:

2.9.1 Tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin

Asiakastietojärjestelmästä kerätään vuosittain toteutuneet tarkastukset. Tarkastusten määrää verrataan suunniteltuun tarkastusmäärään. Jos toteutuneiden tarkastusten määrä ei vastaa suunniteltua, syyt kirjataan. Mikäli tavoitteisiin ei päästä, mainitaan mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä, jotta tavoitteisiin päästäisiin seuraavalla suunnitelmakaudella.

2.9.2 Tarkastusten kattavuus

Tarkastusten kattavuutta arvioidessa lasketaan, montako kohdetta kaikista elintarvikevalvonnan kohteista on tarkastettu vuodessa ja kuinka moneen on tehty laatukäsikirjan mukainen perustarkastus. Tarkastusten kattavuuden yhteydessä arvioidaan myös se, miten hyvin kohteille annettuja toimenpidekehotuksia on pystytty valvomaan.

2.9.3 Valvontanäytteiden määrä

Valvontanäytteiden kokonaismäärä, kohdentuminen ja huonojen tulosten osuus kokonaismäärästä. Näytetulosten vaikutus valvontaan.

2.9.4 Valvonnasta saatujen tulosten kohdentaminen

Valvonnasta saadut tulot kohdistetaan Keski-Uudenmaan ympäristökeskukselle. Ympäristöterveydenhuollon käytössä olevista resursseista päättävät kuitenkin kunnan monijäseniset toimielimet. Tulosten kohdentamista tullaan arvioimaan vertaamalla kertyneitä maksuja

Ympäristökeskukselle myönnettyjen määrärahojen ja mahdollisten uusien vakanssien lisäksi.

Arvioinnissa voidaan ottaa kantaa voimavarojen riittävyyteen, valvonnan vaikuttavuuteen sekä kohdentumiseen.

Kunnan valvonnan toteutumista arvioivat myös ulkopuoliset tahot. Tällaisia ovat muun muassa aluehallintovirastojen ja Elintarviketurvallisuusviraston kuntiin tekemät tarkastukset, aluehallintovirastojen suorittamat paikallisen elintarvikevalvonnan arviointi- ja ohjauskäynnit ja ns. EU-tarkastuskäynnit. Viimeisin aluehallintoviraston arviointi- ja ohjauskäynti tehtiin vuonna 2021.

2.9.5 Valvonnan vaikuttavuuden arviointi

Valvonnan vaikuttavuutta kokonaisuutena on vaikea arvioida. Vuosittaista valvonnan toteutumista arvioidessa pyritään kuitenkin arvioimaan, miten mahdollinen valvonnan vaikuttavuus juuri arviovuonna näkyi esimerkiksi epäkohtien korjaantuminen tarkastuksilla annettujen kehotusten ja mahdollisten hallintopakkopäätösten johdosta.

2.9.6 Raportointi

Elintarvikevalvonnan toteutuneet tarkastukset kirjataan valtakunnalliseen Vati-järjestelmään, joten erillistä vuosiraporttia tarkastuksista ei enää laadita. Elintarvikevalvontasuunnitelman toteutumisen arviointi tehdään aina seuraavan vuoden tammikuussa ja se käsitellään maaliskuussa Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnassa. Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnan hyväksymä valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi tallennetaan sähköisenä ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmään (VYHA) suunnitelmavuotta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

2.10 Viestintä

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa toimii viestintätiimi, joka suunnittelee vuosittain säännöllisen ulkoisen viestinnän. Viestinnässä tuodaan esiin ajankohtaisia asioita ja esimerkiksi elintarvikevalvonnan näytteenottoprojektit ja niiden tulokset. Ulkoisessa viestinnässä käytetään lyhyitä facebook-nostoja sekä sähköisiä tiedotteita. Asiasta riippuen tiedotteet voivat olla valvontakohteille kohdistetusti lähetettäviä sähköpostitiedotteita, yleisiä lehdistötiedotteita tai Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen internetsivuilla julkaistavia tiedotteita.

Häiriötilannetiedottamisesta vastaa tilannetta johtava terveysturvallisuuden päällikkö tai hänen sijaisensa.

Sisäisen viestinnän kanavia ovat elintarvikevalvonnan osalta elintarvikevalvonnan yhteinen teamsryhmä ja toisaalta elintarvikevalvonnan palaverit.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus ei järjestä eri kohderyhmille koulutuksia, mutta ympäristökeskuksen viranhaltijat käyvät tarvittaessa luennoimassa erilaisissa koulutustilaisuuksissa.

2.11 Hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään elintarvikevalvonnassa silloin, kun elintarvikealan toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin elintarvikemääräysten täyttämiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet elintarvikealan toimijan velvoittamiseksi noudattamaan elintarvikemääräyksiä ole riittäviä. Hallinnollisia pakkokeinoja koskevat säännökset ovat elintarvikelain 9 luvussa. Pakkokeinoja ovat mm. erilaiset määräykset ja kiellot, uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämishuuto, haltuunotto sekä elintarvikehuoneiston hyväksynnän peruuttaminen. Elintarvikelain 27 §:n mukaan hallinnollisia pakkokeinoja koskevaa toimivaltaa voidaan kunnassa siirtää kunnan viranhaltijalle lievempien pakkokeinojen osalta.

Tällaisia ovat:

- elintarvikemääräysten vastaisuuden poistaminen;
- kiello;
- elintarvikkeen markkinoilta poistaminen ja yleinen tiedottaminen;
- haltuunotto;
- elintarvikkeen käyttöä ja hävittämistä koskeva päätös.

Pakkokeinoja käyttää joko lautakunta tai viranhaltija, voimassa olevien delegointipäätösten mukaisesti. Elintarvikelain mukaisten pakkokeinojen käytössä noudatetaan hallintolain mukaisia hallintomenettelyjä.

Taulukko 2. Elintarvikevalvonnan kohteet ja niiden tarkastustiheydet

Elintarvikevalvonta	Kunta	Kohteiden määrä yhteensä	Tarkastusten määrä vuonna 2024	Arvio lisätarkastusten määrästä	Tarkastukseen kuluva aika
Myynti					
Myymälät: kokoluokka 1 ja 2, riskiluokka 1, 0,35 tark/v	Jä	31	10,85		3
	Ke	27	9,45		3
	Nu	18	6,3		3
	Mä	15	5,25		3
	Tu	24	8,4		3
	Yht	115	40,25	5	
Myymälät: kokoluokka 1, 2 ja 3, riskiluokka 2, 0,5 tark/v	Jä	12	6		3
	Ke	11	5,5		3
	Nu	7	3,5		3
	Mä	10	5		3
	Tu	14	7		3
	Yht	54	27	5	
Myymälät: kokoluokka 2 ja 3, riskiluokka 3, 1 tark/v	Jä	3	3		3
	Ke	6	6		3
	Nu	4	4		3
	Mä	3	3		3
	Tu	5	5		3
	Yht	21	21	5	
Myymälät: kokoluokka 3, riskiluokka 4, 2 tark/v	Jä	4	8		3
	Ke	4	8		3
	Nu	3	6		3
	Mä	1	2		3
	Tu	3	6		3
	Yht	15	30	5	
Tarjoilu					
Riskiluokka 1, 0,35 tark/v, (kokoluokka 1 ja 2, toiminta 1 ja 2)	Jä	57	19,95		3
	Ke	59	20,65		3
	Nu	35	12,25		3
	Mä	36	12,6		3
	Tu	42	14,7		3
	Yht	229	80,15	15	

Riskiluokka 2, 0,5 tark/v, (kokoluokka 1, 2 ja 3, toiminta 1,2 ja 3)	Jä	22	11	3
	Ke	20	10	3
	Nu	36	18	3
	Mä	23	11,5	3
	Tu	39	19,5	3
	Yht.	140	70	10
Riskiluokka 3, 1 tark/v, (kokoluokka 1, 2 ja 3, toiminta 2, 3 ja 4)	Jä	78	78	3
	Ke	55	55	3
	Nu	39	39	3
	Mä	22	22	3
	Tu	65	65	3
	yht	259	259	20
Riskiluokka 4, 2 tark/v, (kokoluokka 2 ja 3, toiminta 3 ja 4)	Jä	1	2	4
	Ke	2	4	4
	Nu	0	0	4
	Mä	3	6	4
	Tu	1	2	4
	yht	7	14	1
Riskiluokka 5, 3 tark/v, (kokoluokka 3, toiminta 4)	Jä	1	3	4
	Ke	1	3	4
	Nu	1	3	4
	Mä	0	0	4
	Tu	1	3	4
	yht	4	12	2
Teollinen valmistus				
Riskiluokka 1, 0,35 tark/v, (kokoluokka 1 tai 2, toiminta 1 tai 2)	Jä	0	0	3
	Ke	0	0	3
	Nu	0	0	3
	Mä	0	0	3
	Tu	0	0	3
	yht	0	0	0
Riskiluokka 2, 0,5 tark/v, (kokoluokka 1, 2 tai 3, toiminta 1, 2 tai 3)	Jä	0	0	3
	Ke	0	0	3
	Nu	3	1,5	3
	Mä	1	0,5	3
	Tu	1	0,5	3
	Yht.	5	2,5	1
Riskiluokka 3, 1 tark/v, (kokoluokka 1, 2, 3 tai 4, toiminta 1, 2, 3 tai 4)	Jä	2	2	3
	Ke	4	4	3
	Nu	3	3	3
	Mä	2	2	3

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus 2023

	Tu	1	1	3
	Yht	12	12	2
Riskiluokka 4, 2 tark/v, (kokoluokka 2 tai 3, toiminta 3 tai 4)	Jä	1	2	3
	Ke	1	2	3
	Nu	1	2	3
	Mä	1	2	3
	Tu	3	6	3
	Yht	7	14	0
Riskiluokka 5, 1-2 tark/v,	Jä	2	2	3
	Ke	2	4	3
	Nu	1	1	3
	Mä	0	0	3
	Tu	1	2	3
	Yht	6	9	0
Vilja- ja kasvisala (mm.leipomot)				
Riskiluokka 1, 0,35 tark/v, (kokoluokka 1 tai 2, toiminta 1 tai 2)	Jä	0	0	3
	Ke	0	0	3
	Nu	0	0	3
	Mä	1	0,35	3
	Tu	1	0,35	3
	yht	2	0,7	0
Riskiluokka 2, 0,5 tark/v, (kokoluokka 1, 2 tai 3, toiminta 1, 2 tai 3)	Jä	6	3	3
	Ke	1	0,5	3
	Nu	3	1,5	3
	Mä	8	4	3
	Tu	8	4	3
	Yht.	26	13	1
Riskiluokka 3, 1 tark/v, (kokoluokka 1, 2, 3 tai 4, toiminta 1, 2, 3 tai 4)	Jä	3	3	3
	Ke	4	4	3
	Nu	3	3	3
	Mä	3	3	3
	Tu	2	2	3
	Yht	15	15	2
Riskiluokka 4, 2 tark/v, (kokoluokka 2 tai 3, toiminta 3 tai 4)	Jä	2	4	3
	Ke	1	2	3
	Nu	1	2	3
	Mä	0	0	3
	Tu	0	0	3
	Yht	4	8	0
Kuljetus				
	Jä	1	0,35	2

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus 2023

Riskiluokka 1, 0,35 tark/v, (kokoluokka 1 tai 2, toiminta 1 tai 2)	Ke	4	1,4	2
	Nu	4	1,4	2
	Mä	0	0	2
	Tu	8	2,8	2
	yht	17	5,95	0
Varastointi				
Riskiluokka 1, 0,35 tark/v, (kokoluokka 2, toiminta 1)	Jä	2	0,7	3
	Ke	5	1,75	3
	Nu	2	0,7	3
	Mä	2	0,7	3
	Tu	13	4,55	3
	yht	24	8,4	0
Riskiluokka 2, 0,5 tark/v, (kokoluokka 2 tai 3, toiminta 1 tai 2)	Jä	0	0	3
	Ke	0	0	3
	Nu	1	0,5	3
	Mä	0	0	3
	Tu	3	1,5	3
	yht	4	2	0
Riskiluokka 3, 1 tark/v, (kokoluokka 2 tai 3, toiminta 2 tai 3)	Jä	0	0	4
	Ke	2	2	4
	Nu	0	0	4
	Mä	0	0	4
	Tu	2	2	4
	yht	4	4	0
Riskiluokka 4, 2 tark/v, (kokoluokka 2 tai 3, toiminta 3 tai 4)	Jä	1	2	4
	Ke	0	0	4
	Nu	0	0	4
	Mä	1	2	4
	Tu	4	8	4
	yht	6	12	0
Kontaktimateriaalit				
Riskiluokka 1, 0,35 tark/v, (kokoluokka 2, toiminta 1)	Jä	1	0,35	4-5
	Ke	7	2,45	4-5
	Nu	0	0	4-5
	Mä	0	0	4-5
	Tu	6	2,1	4-5
	yht	14	4,9	0
Riskiluokka 2, 0,5 tark/v, (kokoluokka 2 tai 3, toiminta 1 tai 2)	Jä	1	0,5	4-5
	Ke	2	1	4-5
	Nu	4	2	4-5
	Mä	0	0	4-5

	Tu	0	0	4-5
	yht	7	3,5	0
Riskiluokka 3, 1 tark/v, (kokoluokka 2 tai 3, toiminta 2 tai 3)	Jä	0	0	4-5
	Ke	1	1	4-5
	Nu	0	0	4-5
	Mä	2	2	4-5
	Tu	0	0	4-5
	yht	3	3	0
Muut				
Lahtivajat (luonnonvarainen riista) 0,35 tark/v	Jä	0	0	1-2
	Ke	0	0	1-2
	Nu	0	0	1-2
	Mä	1	0,35	1-2
	Tu	0	0	1-2
	Yht	1	0,35	0
Alkutuotanto				
Maidontuotanto	Jä	0	0	1-2
	Ke	0	0	1-2
	Nu	7	1,4	1-2
	Mä	17	3,4	1-2
	Tu	2	0,4	1-2
	Yht	26	5,2	0
Lihakarjan kasvatusta, kalastusta ja vesiviljelyä	Jä	0	0	1-2
	Ke	0	0	1-2
	Nu	2	0	1-2
	Mä	2	0	1-2
	Tu	1	0	1-2
	Yht	5	0	0
Muu alkutuotanto	Jä	2	0	1-2
	Ke	3	0	1-2
	Nu	21	0	1-2
	Mä	9	1,5	1-2
	Tu	20	3,5	1-2
	Yht	55	5	0
Eläinperäisten elintarvikkeiden teollinen valmistus				
Riskiluokka 4, 2 tark/v, eläinperäisten elintarvikkeiden teollinen valmistus	Jä	1	2	3-4
	Ke	1	2	3-4
	Nu	1	2	3-4
	Mä	1	2	3-4
	Tu	0	0	3-4

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus 2023

	yht	4	8	2	
Riskiluokka 5, 3 tark/v, eläinperäisten elintarvikkeiden teollinen valmistus	Jä	1	3		3-4
	Ke	0	0		3-4
	Nu	0	0		3-4
	Mä	0	0		3-4
	Tu	0	0		3-4
	yht	1	3	0	
Riskiluokka 6, 4 tark/v, eläinperäisten elintarvikkeiden teollinen valmistus	Jä	0	0		3-4
	Ke	1	4		3-4
	Nu	1	4		3-4
	Mä	0	0		3-4
	Tu	1	4		3-4
	yht	3	12	1	
Riskiluokka 7, 6 tark/v, eläinperäisten elintarvikkeiden teollinen valmistus	Jä	0	0		4-5
	Ke	0	0		4-5
	Nu	1	6		4-5
	Mä	0	0		4-5
	Tu	1	6		4-5
	Yht	2	12	0	
Riskiluokka 8, 8 tark/v, eläinperäisten elintarvikkeiden teollinen valmistus	Jä	1	8		4-5
	Ke	2	16		4-5
	Nu	0	0		4-5
	Mä	0	0		4-5
	Tu	0	0		4-5
	Yht	3	24	0	
yhteensä		1100	740,9	77	

3 Terveydensuojelulain mukainen valvontasuunnitelma

3.1 Johdanto

Terveydensuojelulain 6 §:n mukaan kunnan tehtävänä on alueellaan edistää ja valvoa terveydensuojelua siten, että asukkaille turvataan terveellinen elinympäristö. Kunnan on tiedotettava terveydensuojelusta ja järjestettävä sitä koskevaa ohjausta ja neuvontaa. Terveydensuojelulakiin on vuonna 2006 tehty lisäys (285/2006), jonka mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva terveydensuojelun valvontasuunnitelma. Valvontasuunnitelma tulee laatia siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Terveydensuojelun valvontasuunnitelma perustuu terveydensuojelulain mukaista valvontaa ohjaavan Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira) laatimaan valtakunnalliseen valvontaohjelmaan. Säännönmukaisen valvonnan ulkopuolelle jäävät terveydensuojelulain 13 §:n mukaisten ilmoitusten käsittely ja toimenpidepyyntöjen hoitaminen. Toimenpidepyynnöt koskevat mm. asunnoissa ja muissa oleskelutiloissa mahdollisesti esiintyviä terveyshaittoja, tuhoeläimiä, jätehuoltoa ja jätteitä. Ilmoitusten ja toimenpidepyyntöjen hoitaminen eivät ole suunnitelmallista valvontaa, joten osa henkilöstöresursseista täytyy varata niiden hoitoon. Merkittävästi työaikaa vievä uimavesien ja talousveden laadunseuranta on sisällytetty suunnitelmalliseen valvontaan.

Valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteinä vuosille 2020–2024 ovat omavalvonnan tukeminen sekä ympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö. Painopistealueiden lisäksi valvonnassa painotetaan säteilylain (859/2018) mukaisesti talousveden sekä asuntojen ja muiden oleskelutilojen sisäilman radonpitoisuuden viitearvojen noudattamiseen.

Valvontasuunnitelmassa tulee Valviran valvontaohjelman mukaan kuvata vähintään seuraavat tiedot:

1. säännölliset tarkastukset
2. riskinarviointi
3. näytteenotto
4. valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Lisäksi valtioneuvoston asetuksen kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmasta (665/2006) mukaisesti suunnitelmassa tulee määritellä tarkastukseen keskimääräisesti käytettävä aika, vaikka asetus on sittemmin kumottu, niin resurssien suunnittelua varten tarkastuksessa keskimäärin käytettävä aika määritellään edelleen.

3.2 Terveydensuojelulain mukaiset valvontakohteet ja tarkastustiheys

Terveydensuojelulain mukaisia valvontakohteita ovat mm. koulut, päiväkodit, kauneushoitolat, liikuntatilat, uimahallit, talousvettä toimittavat laitokset ja uimarannat. Valvontakohteet ja niiden tarkastustiheys on eritelty taulukossa 3. Eniten suunnitelmallisen valvonnan valvontaresursseja kuluu koulujen ja päiväkotien olosuhdevalvontaan sekä talousveden ja uimaveden säännölliseen laadunvalvontaan.

Tarkastustiheys perustuu Valviran vuosille 2020–2024 tekemään valvontaohjelmaan, jossa on määritelty erityyppisten kohteiden riskiluokat ja eri riskiluokkien vaatimat tarkastustiheydet. Valviran arvioiman riskiluokan lisäksi kunnan valvontaviranomaisen tulee tehdä oma riskinarviointi valvontatietoihin perustuen. Riskinarvioinnissa huomioidaan altistuvien ihmisten määrä ja erityisryhmät (lapset, nuoret, vanhukset, liikuntarajoitteiset, sairaat), altistavan tekijän määrittely (taudinaiheuttaja, myrkyllisyys) sekä altistuksen kesto tai toistuvuus. Lisäksi arvioidaan toiminnanharjoittajan asiantuntemus ja toimintatavat (omavalvonta, hygieniatuntemus, aiempien viranomaisohjeiden noudattaminen, tiedottaminen, varautuminen häiriötilanteisiin jne.) sekä tilan olosuhteet. Kunnan valvontaviranomainen tekee lopullisen riskinarvioinnin perustarkastuskäynnin yhteydessä ja jos kohteessa havaitaan puutteita, tehdään sinne tarvittava määrä lisätarkastuksia ja tarkastustiheys on tällöin näissä kohteissa esitettyä isompi.

3.3 Henkilöstöresurssit

Terveydensuojelulain tarkoittamiin viranomaistehtäviin on Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminta-alueella käytettävissä 6,7 henkilötyövuotta (htv). Henkilöstöresurssit jaetaan seuraavasti.

Suunnitelmallinen valvonta	3,25 htv
Talousvedeen liittyvät toimenpitepyynnöt	0,2 htv
Asuntojen ja kokoontumishuoneistojen terveyshaittojen selvittäminen	2 htv
Terveydensuojelulain 13 §:n mukaisten ilmoitusten käsittely	1 htv
Neuvonta, toiminnan kehittäminen ja raportointi	0,25 htv

Koko terveydensuojeluvalvontaa tekevä henkilöstö osallistuu säännöllisesti alan täydennyskoulutuksiin. Neljä terveydensuojeluvalvontaa tekevää tarkastajaa on työn ohessa käynyt rakennusterveysasiantuntijakoulutuksen.

3.4 Tarkastusten sisältö

Terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää ja ennaltaehkäistä terveysvaaran tai haitan esiintyminen ja antaa haitan estämiseksi ja tilanteen korjaamiseksi tarvittavat määräykset ja ohjeet. Tarkastuksessa tarkastetaan kohteiden yleinen siisteys ja

siivousohjelma, käymälät, pesu- ja muut sosiaalilat, sisäilman laatu, melu, valaistus, hygieniakäytännöt, pintojen ja kalusteiden kunto, jätehuolto sekä aikaisemmilla tarkastuksilla havaittujen epäkohtien korjaaminen. Tarvittaessa kohteesta otetaan näytteitä tai tehdään mittauksia. Tarkastuksen sisältö vaihtelee valvontakohdetyypin mukaan (taulukko 4).

Ympäristökeskuksessa on käytössä Terveysvalvonnan laatukäsikirja, joka sisältää tarkemat ohjeet ja lomakkeet terveydensuojelulain mukaisia tarkastuksia varten. Ohjeet perustuvat Valviran mallilomakkeisiin ja ohjeisiin. Tarkastuksista kirjoitetaan tarkastuspöytäkirja, joka lähetään kohteeseen. Tarkastukset merkitään asiakastietojärjestelmään. Suunnitelmallisista tarkastuksista peritään Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukainen maksu.

Kohteeseen tehtävissä lisätarkastuksissa tarkastetaan aiemmalla tarkastuskäynnillä havaittujen puutteiden korjaukset. Myös lisätarkastuksista peritään voimassa olevan ympäristöterveydenhuollon maksutaksan mukainen maksu.

3.5 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto ja näytteiden tutkiminen

Ympäristökeskus valvoo säännöllisen näytteenoton avulla talousveden ja uimaveden laatua.

3.5.1 Näytteenotto talousvedestä

Talousveden laatua valvotaan terveydensuojelulain (763/1994) ja Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksen talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista (1352/2015) nojalla. Keski-Uudellamaalla toimii kolme isoa vesilaitosta Nurmijärven Vesi-liikelaitos, Nivos Vesi Oy ja Keski-Uudenmaan Vesi Kuntayhtymä (Kuvesi). Keski-Uudenmaan Vesi kuntayhtymä on ns. tukkuvesilaitos, joka toimittaa vettä mm. Keravan vesihuoltolaitokselle, Järvenpään vedelle ja Tuusulan vesihuoltoliikelaitokselle sekä Sipoon vesihuollolle. Myös Nivos Vesi Oy ostaa osan Mäntsälässä jaettavasta vedestä Kuvesilta. Nurmijärven vesi toimittaa vettä Nurmijärven kirkonkylän, Klaukkalan, Rajamäen, Röykän ja Nukarin taajamiin. Tämän lisäksi Keski-Uudenmaan alueella on useita paikallisia vesiosuuskuntia, jotka toimittavat talousvettä yli 50 henkilön tarpeisiin tai osana kaupallista toimintaa.

Vesilaitoksilla on hyväksytyt valvontatutkimusohjelmat, joissa on määritelty vesilaitosten itse ottamat käyttötarkkailu- ja valvontatutkimusnäytteet. Pääosan valvontatutkimusnäytteistä ottavat vesilaitokset itse ja Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen tarkastajat ottavat mikrobinäytteitä vesilaitosten verkostoista varmistakseen toimijoiden omaa näytteenottoa. Näytteitä ottavilla vesilaitostyöntekijöillä on vesityökortit. Vesityökorttikoulutukseen sisältyy myös näytteenottokoulutus. Valvontatutkimusnäytteiden tutkimustulokset toimitetaan ympäristökeskukseen säännöllisesti suoraan analyysijä tekivistä laboratorioista.

3.5.2 Näytteenotto uimavesistä

Uimaveden laatua valvotaan sekä uimarannoilla että uima-altaissa. Uimahallien ja kylpylöiden allasvesien laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista on Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) antama asetus (315/2002). Uimantavesien valvonnasta on annettu STM:n asetukset 177/2008 ja 354/2008.

Uimarannoilta otetaan vesinäytteet rannan käyttöasteen mukaan siten, että kaikilta rannoilta tutkitaan veden laatu kolme kertaa uimakauden aikana. Lisäksi suuremmilta rannoilta, joissa käy huomattava määrä uimareita, tutkitaan uimaveden laatu ennen uimakauden alkua. Mikäli näytteissä havaitaan poikkeamia, näytteenottoa tihennetään. Uimantavesien veden laatua seurataan määrittämällä vedestä ulosteperäisiä bakteereita. Uimantavesien näytteenoton tarkempi suunnitelma on näkyvässä aluehallintovirastolle toimitettavissa seurantakalentereissa. Vuonna 2011 yli suuremmille rannoille laadittiin uimavesiprofiilit ja laatuluokitukset. Uimavesiprofiilit päivitetään säännöllisesti.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueella sijaitsee seuraavat uimarannat:

Järvenpää	suuret uimarannat	pienet uimarannat
	Tervanokan uimaranta	Vanhankylänniemen uimaranta
Mäntsälä	suuret uimarannat	pienet uimarannat
	Keravanjärven ranta, kunnan ranta	Leiriniemi (Järvenpään srk), Keravanjärvi
	Saaren ranta, Hunttijärvi	Sälinkään ranta, Kilpijärvi
		Nummisten ranta, Mustijoki
		Onkimaa Isojärvi
		Hunttijärvi, Levanto
		Sahajärvi, Hautjärvi
		Sahajärven uimaranta
Nurmijärvi	suuret uimarannat	pienet uimarannat
	Sääksjärven uimaranta	Vaaksin uimapaikka
	Valkjärven Tiiran uimaranta	Sääksjärven Röykän uimapaikka
		Herusten uimapaikka
		Valkjärven Lähtelän ranta
Tuusula	suuret uimarannat	pienet uimarannat
	Rusutjärven uimapaikka	Kellokosken uimapaikka
	Urheilupuiston uimapaikka	(Jokelan uimapaikka)
	Häklin uimapaikka	

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueen kunnista Järvenpäässä, Keravalla, Nurmijärvellä ja Tuusulassa on kussakin yksi iso uimahalli. Keravan uimahallin yhteydessä

on myös kolme ulkoallasta, joista yksi on avoinna myös talvella. Lisäksi Keski-Uudella- maalla on uima-altaita hoitolaitosten yhteydessä. Uimavesinäytteitä otetaan kohdekohtais- ten valvontatutkimusohjelmien mukaisesti. Näytteenottotiheys on riippuvainen vuosittai- sesta kävijämäärästä. Uima-allasvesien näytteet ottaa valvontatutkimusohjelmassa nimetty näytteenottaja (uimahallintyöntekijä, jolla vesityökortti). Näytteet tutkitaan hyväksytyissä laboratorioissa ja näytetulokset toimitetaan tiedoksi Keski-Uudenmaan ympäristökeskuk- selle.

Terveydensuojeluviranomaisen ottamat valvontanäytteet tutkitaan pääasiassa Metropoli- Labissa Helsingissä. Vesilaitosten ja uimahallien itse ottamat näytteet tutkitaan heidän kil- pailuttamisensa Ruokaviraston hyväksymissä laboratorioissa. Näitä ovat mm. Metropoli- Lab ja Eurofins.

3.5.3 Näytteenottoprojektit

Vuodelle 2023 ei ole suunnitteilla terveydensuojeluvalvontaan liittyviä näytteenottoopro- jekteja.

3.6 Valtakunnallisten painopistealueiden huomioiminen kunnan valvontasuunnitelmassa

Omavalvonnan tukeminen

Valtakunnallisessa valvontaohjelmassa painopistealueita ovat **omavalvonnan tukeminen** sekä **elinympäristöterveydenhuollon edistäminen ja yhteistyö**. Lisäksi valvonnassa huomioidaan säteilylain vaatima radonpitoisuuden viitearvojen noudattaminen talousve- den sekä asuntojen ja oleskelutilojen sisäilman osalta.

Toimijan riskinarvioinnissa huomioidaan omavalvonnan toimivuus ja riskien tunnistami- nen. Valvontakäyntien ja muun neuvonnan yhteydessä selvitetään, miten toimintaan vai- kuttavat riskit on tunnistettu, niiden vakavuus on arvioitu ja mitä riskien hallintakeinoja on otettu käyttöön. Tarvittaessa toimijaa tuetaan tunnistamaan oman toimintansa mahdollista terveyshaittaa aiheuttavat riskit ja ohjeistetaan kuvaamaan riskit ja niiden hallinta omaval- vontasuunnitelmassaan.

Talousveden laatuun vaikuttavien riskien arviointia ja hallintaa tehdään yhdessä talous- vettä toimittavien laitosten kanssa osana valvontaa ja valvontatutkimusohjelmien päivittä- mistä. Mikäli vesilaitoksen omavalvonnan mukainen näytteenotto on tarpeeksi kattavaa, voidaan viranomaisvalvontanäytteenottoa riskinarvioinnin perusteella keventää.

Elinympäristöterveyden edistäminen ja yhteistyö

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen terveystalvonnalla on useita säännöllisiä yhteistyötahoja. Talvontasuunnitelman yleisiosiossa on esitelty epidemiaselvitystyöryhmän toiminta. Näiden lisäksi terveystalvonta on käynnistänyt vuoden 2019 aikana aikaisempaa tiivimmän sidosryhmäyhteistyön sopijakuntien tilapalveluiden ja -keskusten kanssa järjestämällä yhteistyöpalaverin kahdesti vuodessa. Lisäksi terveystalvonnan edustajat osallistuvat säännöllisesti kuntien sisäilmatyöryhmien työskentelyyn. Alueen suurten vesilaitosten edustajat nähdään kahdesti vuodessa yhteistyöpalaverissa, joka keskittyy toimintavalmiuden ylläpitoon erityisitilanteissa.

Terveystalvonta tekee tiivistä yhteistyötä ympäristökeskuksessa ympäristönsuojelun ja -talvonnan kanssa keskustelemalla vireillä olevista hankkeista ja luvista, antamalla niistä tarvittaessa lausuntoja.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus käy vuosittain sopijakuntiansa kanssa kehittämiskeskusteluja. Vuoden 2019 kehittämiskeskusteluissa tuotiin esiin Terveystalvonnan halukkuus osallistua kuntien Hyte-ohjausryhmien toimintaan. Vuonna 2020 terveystalvonnan päällikkö nimettiin Tuusulan Hyte-työryhmään.

Radonvalvonta

Säteilylain (SäL 859/2018) mukaan kunnan terveydensuojeluviranomainen talvoo talousveden sekä asuntojen ja muiden oleskelutilojen sisäilman radonpitoisuuden viitearvojen noudattamista. Terveydensuojelulain mukaisia suunnitelmallisen talvonnan piirissä olevia muita oleskelutiloja ovat mm. koulut, päiväkodit, liikuntatilat, kylpylät, uimahallit, majoitushuoneistot, kauneushoitolat, tehostettu palveluasuminen ja vastaanottokeskukset. Näiden toiminnanharjoittajien on tarkastuksen yhteydessä annettava selvitys sisäilman radonpitoisuudesta. Erityisesti lasten osalta altistumisen rajoittaminen on tärkeää, koska säteilyannos kertyy elimistöön koko eliniän ajan. Päiväkotien ja koulujen tarkastuslomakkeeseen onkin lisätty kysymys radonpitoisuuden vuosikeskiarvosta.

Isojen vesilaitosten talousveden radonpitoisuuden ollessa 300–1000 Bq/l kunnan terveydensuojeluviranomaisen arvioi korjaavien toimenpiteiden tarpeellisuuden riskinarvioinnin perusteella. a. Jos talousveden radonpitoisuuden laatuvaatimuksen enimmäisarvo (1000 Bq/l) tai viitteellinen vuosiannos (0,10 mSv) ylittyy, korjaavat toimenpiteet ovat säteilyturvallisuussyistä aina välttämättömiä. Terveydensuojeluviranomainen voi tarvittaessa antaa määräyksiä terveydensuojelulain 20 §:n ja 51 §:n perusteella. Pienten talousvettä toimittavien laitosten talvonnessa on huomioitava, että radonin enimmäispitoisuus on laatusuositus.

3.7 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Valvontasuunnitelman toteutumisista arvioidaan seuraavien tekijöiden osalta

3.7.1 Tarkastusten määrä valvontakohdetyypeittäin

Asiakastietojärjestelmästä kerätään vuosittain toteutuneet tarkastukset. Tarkastusten määrää verrataan suunniteltuun tarkastusmäärään. Jos edellä mainittujen tarkastusten määrässä on eroja, syyt kirjataan. Mikäli tavoitteisiin ei päästä, mainitaan mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä, jotta tavoitteisiin päästäisiin seuraavalla suunnitelmakaudella.

3.7.2 Tarkastusten kattavuus

Tarkastusten kattavuutta arvioidessa lasketaan, montako kohdetta kaikista terveydensuojelulain mukaisista valvontakohteista on tarkastettu vuodessa ja kuinka moneen on tehty laatukäsikirjan mukainen perustarkastus. Tarkastusten kattavuuden yhteydessä arvioidaan myös se, miten hyvin kohteille annettuja toimenpidekehotuksia on pystytty valvomaan.

3.7.3 Valvontanäytteiden määrä

Valvontanäytteiden kokonaismäärä, kohdentuminen ja huonojen tulosten osuus kokonaismäärästä arvioidaan vuosittain. Valvontanäytteiden kokonaismäärää verrataan suunniteltuun näytemäärään. Jos edellä mainittujen näytteiden määrässä on eroja, syyt kirjataan.

3.7.4 Valvonnasta saadut tulot ja voimavarojen riittävyys

Valvonnasta saadut tulot kohdistetaan Keski-Uudenmaan ympäristökeskukselle. Ympäristöterveydenhuollon käytössä olevista resursseista päättävät kuitenkin kunnan monijäseniset toimielimet. Tulojen kohdentumista tullaan arvioimaan vertaamalla kertyneitä maksuja ympäristökeskukselle myönnettyjen määrärahojen ja mahdollisten uusien vakanssien lisäksi.

Lisäksi arvioinnissa voidaan ottaa kantaa voimavarojen riittävyyteen, valvonnan vaikuttavuuteen sekä kohdentumiseen.

3.7.5 Raportointi

Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi tehdään aina seuraavan vuoden tammi-kuussa ja se käsitellään maaliskuussa Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnassa. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi tallennetaan sähköisenä ympäristöterveydenhuollon valvontayksikkötietojen hallintajärjestelmään (VYHA). Uimarantavesien (EU-uimaranat) näytetulokset siirretään sähköisenä Vati tietojärjestelmään. Talousveden näytetulokset toimitetaan vielä vuosittain erillisellä tiedonkeruulomakkeella aluehallintovirastolle.

3.8 Viestintä

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa on viestintäohje. Viestintäohjeessa kuvataan ympäristökeskuksen viranomaistehtävien tavoitteiden saavuttamiseksi välttämätön viestintätoimenpiteiden kokonaisuus, joka kohdistuu ympäristökeskuksen asiakkaisiin ja eri yhteistyötahoihin (ulkoinen viestintä) sekä ympäristökeskuksen oman toiminnan ohjaamiseen (sisäinen viestintä). Ulkoista viestintää ovat mm. päivittäinen asiakaspalvelu, toiminnasta tiedottaminen ja eri kohderyhmille järjestetyt koulutukset. Resurssipulan vuoksi Keski-Uudenmaan ympäristökeskus ei säännöllisesti järjestä eri kohderyhmille koulutuksia, mutta ympäristökeskuksen viranhaltijat käyvät tarvittaessa luennoimassa erilaisissa koulutustilaisuuksissa.

Erityistilanteiden tiedotuksessa ja viestinnässä käytetään Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen häiriötilannesuunnitelman sisältämää Tuusulan kunnan viestintävalmiussuunnitelmaa. Viestintäohjeita päivitetään toimintaympäristön muuttuessa.

3.9 Hallinnolliset pakkokeinot ja rangaistusseuraamukset

Hallinnollisia pakkokeinoja käytetään terveydensuojeluvalvonnassa silloin, kun toimija ei ryhdy tarvittaviin toimenpiteisiin terveyshaittojen poistamiseksi tai ehkäisemiseksi, eivätkä muut valvontatoimenpiteet ole riittäviä. Hallinnollisia pakkokeinoja koskevat säännökset ovat terveydensuojelulain 12. ja 13. luvuissa. Pakkokeinoja ovat mm. erilaiset määräykset ja kiellot, uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka.

Pakkokeinoja käyttää joko lautakunta tai viranhaltija, voimassa olevien delegointipäätösten mukaisesti. Terveydensuojelulain mukaisten pakkokeinojen käytössä noudatetaan hallintolain mukaisia hallintomenettelyjä.

Taulukko 3. Terveydensuojelulain valvonnan kohteet ja tarkastustiheydet

2024	Kunta	kohteiden lkm	Valtakunnallinen tarkastustiheys	tarkastusten määrä/vuosi	tarkastuksiin käytettävä aika keskim. tuntia
Vesilaitokset					
EU-raportoitava vedenjakelualue (väh.5000 käyttäjää tai yli 1000m ³ /d)	Jä	1	1	1	8-15
	Ke	1	1	1	8-15
	Mä	1	1	1	8-15
	Nu	1	1	1	8-15
	Tuu	1	1	1	4
Muu vedenjakelualue (50-5000 käyttäjää tai 10-1000m ³ /d)	Jä	0	1	0	4
	Ke	1	1	1	4
	Mä	9	1	9	4
	Nu	8	1	8	4
	Tuu	5	1	5	4
Pieni vedenjakelualue (alle 50 käyttäjää tai muu 401/2001 asetuksen mukainen kohde)	Jä	0	0,5	0	3
	Ke	2	0,5	1	3
	Mä	11	0,5	5,5	3
	Nu	17	0,5	8,5	3
	Tuu	2	0,5	1	3
Tukkuvesilaitos	Tuu	1	1	0	3
Julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot					
Lasten ja nuorten kohteet, kerhotilat, nuorisotilat, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkipuistot	Jä	8	0,25	2	3
	Ke	7	0,25	1,75	3
	Mä	5	0,25	1,25	3
	Nu	19	0,25	4,75	3
	Tuu	25	0,25	6,25	3
Julkinen majoitushuoneisto					
Majoitustoiminta	Jä	4	0,2	0,8	3
	Ke	1	0,2	0,2	3
	Mä	6	0,2	1,2	3
	Nu	4	0,2	0,8	3
	Tuu	7	0,2	1,4	3
Koulut					
Peruskoulu	Jä	15	0,3	4,5	5-15
	Ke	12	0,3	3,6	5-15
	Mä	11	0,3	3,3	5-15
	Nu	25	0,3	7,5	5-15
	Tuu	19	0,3	5,7	5-15
Lukio, yliopisto, kansalaisopisto	Jä	1	0,3	0,3	5-15
	Ke	1	0,3	0,3	5-15
	Mä	1	0,3	0,3	5-15

	Nu	3	0,3	0,9	5-15
	Tuu	3	0,3	0,9	5-15
Keskiasteen erl.oppilaitokset	Jä	6	0,3	1,8	5-15
	Ke	6	0,3	1,8	5-15
	Mä	2	0,3	0,6	5-15
	Nu	6	0,3	1,8	5-15
	Tuu	3	0,3	0,9	5-15
	Päivä-, lasten tai vanhainkodit				
Päiväkodit	Jä	27	0,3	8,1	5
	Ke	27	0,3	8,1	5
	Mä	12	0,3	3,6	5
	Nu	36	0,3	10,8	5
	Tuu	28	0,3	8,4	5
	Lasten leikki ja päivätoiminta	Jä	0	0,3	0
Ke		1	0,3	0,3	3
Mä		1	0,3	0,3	3
Nu		2	0,3	0,6	3
Tuu		3	0,3	0,9	3
Lastenkodit, koulukodit ja muut vastaavat lastensuojeluyksiköt		Jä	3	0,3	0,9
	Ke	2	0,3	0,6	3
	Mä	7	0,3	2,1	3
	Nu	4	0,3	1,2	3
	Tuu	14	0,3	4,2	3
	Vanhaikodit ja vastaavat vanhustenhoidon yksiköt	Jä	8	0,3	2,4
Ke		8	0,3	2,4	5
Mä		5	0,3	1,5	5
Nu		7	0,3	2,1	5
Tuu		6	0,3	1,8	5
Muut sosiaalialan yksiköt					
Erityisryhmien kohteet, kehitysvammaisten laitokset, päihdehuoltolain mukaiset laitokset ja muut vastaavat	Jä	11	0,3	3,3	3
	Ke	5	0,3	1,5	3
	Mä	9	0,3	2,7	3
	Nu	6	0,3	1,8	3
	Tuu	12	0,3	3,6	3
	Kauneushoitolat				
Kauneushoitola tai muu ihon käsittely	Jä	33	0,25	8,25	3
	Ke	29	0,25	7,25	3
	Mä	14	0,25	3,5	3
	Nu	26	0,25	6,5	3
	Tuu	27	0,25	6,75	3
	Saunat				
Yleinen sauna	Jä	1	0,5	0,5	3
	Ke	0	0,5	0	3
	Mä	2	0,5	1	3
	Nu	0	0,5	0	3
	Tuu	0	0,5	0	3
	Yleiset uimahallit				
Uimahalli	Jä	1	1	1	5

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus 2023

	Ke	1	1	1	5
	Mä	0	1	0	5
	Nu	1	1	1	5
	Tuu	1	1	1	3
Uima-allas, uimala	Jä	1	1	1	2
	Ke	2	1	2	2
	Mä	0	1	0	2
	Nu	5	1	5	2
	Tuu	2	1	2	2
Kylpylä	Jä	0	1	0	3
	Ke	0	1	0	3
	Mä	0	1	0	3
	Nu	0	1	0	3
	Tuu	0	1	0	3
Uimarannat					
Asetuksen (177/2008) mukaiset uimarannat	Jä	1	1	1	3
	Ke	0	1	0	3
	Mä	2	1	2	3
	Nu	2	1	2	3
	Tuu	3	1	3	3
Muut yleiset uimarannat ja talviuintipaikat	Jä	2	1	2	3
	Ke	0	1	0	3
	Mä	7	1	7	3
	Nu	4	1	4	3
	Tuu	2	1	2	3
Liikuntatila					
Julkinen kuntosali tai liikuntatila	Jä	23	0,2	4,6	3
	Ke	20	0,2	4	3
	Mä	3	0,2	0,6	3
	Nu	16	0,2	3,2	3
	Tuu	21	0,2	4,2	3

UIMAHALLIEN JA -ALLASTILOJEN UIMAVESINÄYTTEET/ TOIMIJAT OTTAVAT NÄYTTEET ITSE			
2024	valvonta-suunnitelman näytteenotto-kerta	näytteitä yht. valvonta-suunnitelmassa (mikrobiol&fys.kem)	
Uimahallit/uima-allastilat			TRIHALOM.
TUUSULA			
Tuusulan uimahalli (5)	23	138	5
Gustavelund (2)	8	8	2
YHT.	31	146	7
JÄRVENPÄÄ			
Järvenpään uimahalli (7)	24	168	7
Ammattiopisto Spesia Järvenpää (1)	4	4	1
-			
YHT.	28	172	8
KERAVALA			
Keravan uimahalli (6)	26	156	6
Keravan maauimala, kesä (2)	3	3	0
Kerava terveyskeskus (1)	4	4	1
YHT.	33	164	7
NURMIJÄRVI			
Rajamäen uimahalli (6)	21	126	6
TK fysioterapia (1)	4	4	1
Kiljavan opisto (1)	8	8	1
Kiljavan sairaala (3)	4	12	3
Kissankello (1)	7	7	1
Vauhtifarmi (ulkoallas auki vain kesäisin)	2	2	0
YHT. kohteita 16 (altaita 31)	46	159	12
KAIKKI YHTEENSÄ	153	655	36

TALOUSVESI/ Näytteenottosuunnitelma 2024	Ottamo	Kunta	Suunnitelman mukainen näytteenotto/tarkastus											
Tukkuvesilaitos / Keski-Uudenmaan Vesi Kuntayhtymä KUVESI			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u
Keski-Uudenmaan Vesi Kuntayhtymä (KUVESI)	KUVESI			-									T	
Yhteensä	1		1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Vedenottamot 10 kpl /KUVESI														
Jäniksenlinnan vo	KUVESI			-				T						
Rusutjärven vo	KUVESI			-				T						
Koskenmäen vo	KUVESI			-				T						
Kaikulan vo	KUVESI			-				T						
Firan vo	KUVESI			-				T						
Lahelan vo	KUVESI			-				T						
Korkeamäen vo	KUVESI			-				T						
Santakosken vo	KUVESI			-				T						
Marjamäen vo	KUVESI			-				T						
Vähänummen vo	KUVESI			-				T						
Takoja (pois käytöstä)	KUVESI			-										
Yhteensä	10		1	1	1	1	1	11	1	1	1	1	2	1
Vesitornit 6 kpl / omistus kunnan vesilaitokset, hallinta KUVESI								T						
Kievarin vt (Tuusulan Vesi)	KUVESI			-				T						
Jokelan vt (Tuusula Vesi)	KUVESI			-				T						
Kellokosken vt (KUVESI)	KUVESI			-				T						
Keravan vt (Kerava Vesihuolto)	KUVESI			-				T						
Ali-Keravan vt (Kerava Vesihuolto)	KUVESI			-				T						
Järvenpään vesitorni (Järvenpään Vesi)	KUVESI			-										
Yhteensä	6		0	0	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0

Tuusulan verkosto / Tuusulan Vesi			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u
Tuusulan vesihuoltoliikelaitos	KUVESI			5JS		5JV		5JV		5JV		5JV	T	5JV
Hyrylä	KUVESI		1						1				1	
Kellokoski	KUVESI		1										1	
Jokela	KUVESI				1								1	
Verkoston ääriosia (esim. Rusutjärvi, Maantienkylä)	KUVESI				1				1					
Kelatievedenjakelualue	HSY		1JV			1JV			1JV			1JS		
Yhteensä	6		3	1	2	2	0	1	3	1	0	2	4	1
Tuusula muut			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u
Perälän vesihuoltoyhtymä	Oma kaivo	Tuusula										1		
Ruotsinkylän vesiosuuskunta (liittynyt Tuusulan Veteen 1.1.2021 alkaen)	KUVESI	Tuusula												
Nummismäen vesiosuuskunta (liittynyt Tuusulan Veteen v. 1.1.2024)	KUVESI	Tuusula												
Rudus Sammonmäki	Oma kaivo	Tuusula										1		
Aittakahvila (uusi kohde, aloittanut 2.6.2021)	Oma kaivo	Tuusula										1		
Yhteensä	3		0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0
Keravan verkosto / Keravan Vesihuolto			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u
Kerava kaupinkiteknikka -vesihuolto	KUVESI	Kerava		6JS		6JV		6JV		6JS		6JS	T	6JV
Keskusta	KUVESI	Kerava	1		1				1				1	
Verkoston ääripäät (esim. Koivikko, Ahjo) Huom! Vallinpääntien alue HSY	KUVESI / HSY / Tuusulan Vesi	Kerava	1		1				1				1	

	Yhteensä		2	1	2	1	0	1	2	1	0	1	3	1
			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u
Kerava muut														
KonttiGrilli	Porakaivo	Ke- rava						1						
Yhteensä	1		0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Järvenpään verkosto / Järvenpään Vesi			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u
Järvenpään vesi	KUVESI	Jär- ven- pää		5JS		5JV		5JV		5JS		5JS	T	5JV
Keskusta	KUVESI	Jär- ven- pää	1		1								1	
Haarajoki/Nummenkylä	KUVESI	Jär- ven- pää	1						1				1	
Satukallio/Saunakallio	KUVESI	Jär- ven- pää			1				1				1	
Yhteensä	4		2	1	2	1	0	1	2	1	0	1	4	1
Mäntsälän kirkonkylän verkosto / NIVOS			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u
Mäntsälän Vesi Oy (MV)	NIVOS						T							
Yhteensä	1		0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Vedenottamot, 4 kpl / NIVOS			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u
Lukon vo ja Kilpijärven kaivo	NIVOS						T							
Ojalan vo	NIVOS						T							
Puntarmäen vo (Pukkila)	NIVOS													
Savijoen vo (Pukkila)	NIVOS													
Yhteensä	4		0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0

Vesitornit, 1 kpl			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u
Mäntsälän kk vt	NIVOS						T							
Yhteensä	1		0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
Kirkonkylän verkosto			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u
Kirkonkylän verkosto, <i>Tio pullo</i>	Nivos + Hyvinkään vesi + KUVESI			2JV	2JV/1JS	2JV	2	3JV		3	2JV/1JS	1JS		
Yhteensä	1		0	2	3	2	2	3	0	3	3	1	0	0
Hautjärven verkosto / NIVOS			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u
Hautjärven verkosto, <i>Tio pullo</i>	Oma kaivo			1			T	1		1		1		
Yhteensä	1		0	1	0	0	1	1	0	1	0	1	0	0
Mäntsälän vesiosuuskunnat			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u
Korkun vesiosuuskunta	Nivos					2026			1					
Hirvihaaran vesiosuuskunta	Nivos			JV						2025	JV/JS			
Levannon vesiosuuskunta, verkosto				JV								JS		
Levannon vo	Oma kaivo										T			
Sääksjärven vesiosuuskunta	Nivos					JS/JV	2024					JV		
Vesiosuuskunta Suoni	Nivos + KUVESI			JV			JS	2023		JV			JV	
Vesiosuuskunta Mustijoki	Nivos+ Pornaisten vesi		JV			JS			JV			JV		2024
Saaren kartanon verkosto, Keuda	Oma vo			JV			JV			JS			JV	
Saaren kartanon vedenottamo, Keuda							T							
Yhteensä	7		1	2	2	3	4	1	2	3	2	3	2	1
Mäntsälä muut			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u
Ampumarata Hirvihaara	Porakaivo					0,5/2024								

Kotipiiri, leipomo	Porakaivo					0,5/2024									
Järvenpään SRK, Leiriniemi	Porakaivo							1							
Kera-Grilli	Porakaivo							1							
Catya´s Catering, pitopalvelu	Porakaivo							1							
Rajamyyrä, Myyrpartio RY (*)	Rengaskaivo					0,33/2023									
K-Market Saarentaus	Porakaivo					0,5/2023									
Lastenkoti Nummisten Eemeli	Porakaivo					1									
Mansikkatila Santanen	Porakaivo					0,5									
Kiku Kakkukammio	Porakaivo					1									
Yhteensä	10		0	0	0	7	0	3	0	0	0	0	0	0	0
Nurmijärven verkosto / Nurmijärven Vesi			tammi	helm	maalis	huhti	touk	kes	heinä	elo	syys	loka	mar	joul	
Nurmijärven Vesi -liikelaitos (NV)	NV + Anora	Nurmi-järvi	9JV			9JS							9JS		
Nurmijärven Vesi -liikelaitos (NV) tarkastus													T		
Nurmijärven kk/Klaukkala/Nukari	NV	Nurmi-järvi		2				3			2				
Ryökkä/Rajamäki	NV	Nurmi-järvi		1							1				
Yhteensä	3		1	2	0	1	0	1	0	0	2	0	2	0	
Vedenottamot 10 kpl / Nurmijärven Vesi			tammi	helm	maalis	huhti	touk	kes	heinä	elo	syys	loka	mar	joul	
Kiljavan vo	NV	Nurmi-järvi						T							
Teilinummen vo	NV	Nurmi-järvi						T							

Nukarin vo	NV	Nurmi-järvi							T						
Lepsämän vo	NV	Nurmi-järvi							T						
Nummenpään vo	NV	Nurmi-järvi							T						
Savikon vo	NV	Nurmi-järvi							T						
Valkoijan vo	NV	Nurmi-järvi							T						
Kaninlähteen vo, varalla	NV	Nurmi-järvi													
Pellonperän vo, varalla	NV	Nurmi-järvi													
Röykän vo, varalla	NV	Nurmi-järvi													
Yhteensä	10		0	0	0	0	0	0	7	0	0	0	0	0	0
Vesitornit 3 kpl / Nurmijärven Vesi			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u	
Nurmijärven kk, vt	NV	Nurmi-järvi							T						
Rajamäen vt	NV	Nurmi-järvi							T						
Klaukkalan vt	NV	Nurmi-järvi							T						

Yhteensä			0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0
Anora Group verkosto (ent. Altia)			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u
Anora Group	Anora		7JS+1J V		5JV	6JV		8JV		4JS+4J V	T	8JV		3JV
Yhteensä		1	1	0	1	1	0	1	0	1	1	1	0	1
vedenottamot, 4 kpl			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u
Sörkän vo (ei käytössä)	Anora													
Solttilan vo	Anora										T			
Marsin vo	Anora										T			
Pihakaivo (ei talousvesikäytössä)	Anora													
Yhteensä		4	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
Roal Oy / Enzymes Leasing Finland Oy:n verkosto			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u
Roal Oy/Enzymes Leasing Finland Oy:n verkosto	Roal		1JV			1JV		1JV	T		1JS		1JV	
Yhteensä		1	1	0	0	1	1	1	1	0	1	0	1	0
Vedenottamot 1 kpl			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u
Jussinlähde	Roal							T						
Yhteensä		1	1	0	0	1	1	1	1	0	1	0	1	0
Nurmijärven vesiosuuskunnat			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u
Numlahden vesiosuuskunta	NV					2023		1JV						
Haaran vesiosuuskunta	NV				1JS	2024								
Vesiosuuskunta Hakapelto	NV					2023		1						
Perttulan vesiosuuskunta, liittymässä Nurmijärven Veteen 04/2023	NV					2023						1JS		
Leppälammen vesiosuuskunta	NV					2023			1JV					
Nummimäen vesiosuuskunta	NV				1JS	2023								
Yhteensä		6	0	0	2	6	0	2	1	0	0	1	0	0

Nurmijärvi muut			tammi	helm i	maalis	huhti	touk o	kes ä	heinä	elo	syys	loka	mar ras	joul u
Lepsämän koulu (*)	2 x pora- kaivo	Nur- mi- järvi			1						1			
Palojoen koulu (*)	Rengaskaivo	Nur- mi- järvi			1						1			
Valkjärven koulu (*)	Porakaivo	Nur- mi- järvi			1						1			
Nurmijärven Golf (*)	Porakaivo	Nur- mi- järvi									1			
Kahvila Roosa (*)	Porakaivo	Nur- mi- järvi									1			
Oy Agrocenter Ltd / Strutsitila (*)	Rengaskaivo	Nur- mi- järvi									1			
Pitopalvelu Sirpa Karjalainen (*)	Porakaivo	Nur- mi- järvi									1			

Kotileipomo Pikeeri (*), lopettanut		Nurmi-järvi													
Juhlal palvelu Vammelvu	Porakaivo	Nurmi-järvi													
Krannin tila		Nurmi-järvi								1					
Nummenpään vanha koulu	Porakaivo	Nurmi-järvi			1										
Yhteensä	16		0	0	4	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0

- T** = viranomaistarkastus
- #** = toimijan oma näytteenotto valvontatutkimusohjelman mukaan
- #** = viranomaisen näytteenotto
- * = ottaa itse näytteet

Taulukko 4. Terveydensuojelulain mukaisen valvonnan tarkastusten sisältö

Kohdetyypit ja tarkastusten sisältö sekä (riskinarviointiin liittyviä tekijöitä)	
TsL 13 § 1 mom. 1 kohdan koh- teet	asutuksen läheisyys, asukkaiden määrä, asukkaiden häiriö- alttius, toiminnan jatkuvuus, melu ja muut päästöt, kemikaalien käsittely ja säilytys, jätehuollon järjestelyt
Julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot	yleinen siisteys, käymälät ja muut sosiaalityilat, sisäilman laatu, ilmanvaihto, toiminnan aiheuttama melu (asiakasmäärät, harjoitettavan toiminnan laatu)
Julkinen majoitushuoneisto <i>* hotellit</i> <i>* matkustajakodit ja muu majoit- tus</i> <i>* leirikeskukset tai vastaavat majoituskohteet</i>	varustelutaso, majoitustilat, yleiset tilat, käymälät ja pesu- ja saunatilat, yleinen siisteys, siivousjärjestelyt, sisäilman laatu, ilmanvaihto (asiakasmäärät)
Yleinen sauna	saunatilat, pesu- ja pukeutumistilat, käymälät, ilmanvaihto, pintojen ja kalusteiden kunto, yleinen siisteys ja siivousjär- jestelyt (asiakasmäärät)
Yleinen uimahalli, uima-allas, uimala, uimaranta tai kylpylä <i>* uimahalli</i> <i>* uima-allas, uimala</i> <i>* kylpylät ja vesipuistot</i> <i>*EU- uimarannat</i> <i>* muut yleiset uimarannat</i>	Uimahallit, kylpylät ym.: henkilöstön allasvesihygieeninen osaaminen, valvontatut- kimusohjelma ja sen toteutuminen, allasveden laatuvaati- musten täyttymisen seuranta, tulokset asiakkaiden nähtä- villä, puhdistuslaitteiden toiminta niiden huolto ja käyttö- tarkkailu, ilmanvaihto, yleinen siisteys ja siivousjärjestelyt, sauna- ja pesutilat, kalusteiden ja pintojen kunto, jäte- huolto (asiakasmäärät) Uimarannat: rannan siivous ja jätehuolto, yleiseen käyttöön tarkoitettu käymälät ja pukeutumistilat, valvontaviranomaisen ottamien valvontanäytteiden tutki- mustulokset niitä varten varatulla ilmoitustaululla, kiello- taulu päästää koiria ja muita kotieläimiä uimarannalle (riskit uimaveden laadulle, kävijämäärät)
Koulu tai oppilaitos <i>* peruskoulu</i> <i>* lukio, yliopisto, kansalais- opisto</i> <i>* keskiasteen eril. oppilaitokset</i>	yleinen siisteys ja rakenteiden kunto, siivousohjelma ja - välineet, käymälät, pesu- ja pukeutumistilat, valaistus, si- säilman laatu, melu, jätehuolto, piha-alueet oppilasmäärät ja tilojen riittävyys suhteessa oppilasmääriin
Päivähoitopaikat, lasten- tai ryhmäperhepäiväkodit, esiope- tustilat	yleinen siisteys ja rakenteiden kunto, siivousohjelma ja - välineet, käymälät, pesu- ja pukeutumistilat, vaatteiden kä- sittely, valaistus, sisäilman laatu, melu, jätehuolto, piha- ja leikkialueet, lapsimäärät ja tilojen riittävyys suhteessa lap- simääriin

Vanhainkodit, palvelutalot ja muut asumispalvelut	yleinen siisteys ja rakenteiden kunto, siivousohjelma ja -välineet, käymälät, pesu- ja pukeutumistilat, valaistus, siisäilman laatu, melu, jätehuolto, piha-alueet (asiakasmäärät, omatoimisuus/hoidettavuus)
Kauneushoitola tai muu ihonkäsittely tai -hoitopaikka, solarium	tilojen ja välineiden siisteys ja puhdistus, ilmanvaihto, siivousjärjestelyt, pesu- ja pukeutumistilat, käymälät
Julkinen kuntosali tai liikuntatila	tilojen ja välineiden siisteys ja puhdistus, ilmanvaihto, siivousjärjestelyt, pesu- ja pukeutumistilat, käymälät
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 5000 käyttäjää tai yli 1000 m³/d)	valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuman sekä tutkimustulosten arviointi, henkilöstön talousvesihygieeninen osaaminen, vedenottamoiden ja niiden ympäristön tarkastus, erityistilanteisiin varautuminen, laitoksen oma käyttötarkkailu, laitostilojen siisteys ja kunto, kemikaalien käyttö ja varastointi
Talousvettä toimittavat laitokset (vähintään 50 mutta alle 5000 käyttäjää tai vähintään 10 mutta alle 1000 m³/d) tai muu asetuksen 1352/2015 mukainen kohde	valvontatutkimusohjelma ja sen toteutuman sekä tutkimustulosten arviointi, henkilöstön talousvesihygieeninen osaaminen, vedenottamoiden ja niiden ympäristön tarkastus, erityistilanteisiin varautuminen, laitoksen oma käyttötarkkailu, laitostilojen siisteys ja kunto, kemikaalien käyttö ja varastointi
Talousvettä toimittavat laitokset (alle 50 käyttäjää tai alle 10 m³/d) tai muu 401/2001 asetuksen mukainen kohde	soveltaen samat kuin yllä toiminnan laajuus (elintarvikealan yritykset, julkinen tai kaupallinen toiminta)

4 Tupakkalain valvontasuunnitelma

4.1 Johdanto

Tupakkalaissa (549/2016) säädetään toimenpiteistä, joilla pyritään tupakointia vähentämällä ehkäisemään niiden terveysvaarojen ja -haittojen syntymistä, joita tupakointi aiheuttaa tai joiden syntymisalttiutta se lisää. Tupakkalain mukaan kunnan tulee alueellaan valvoa tupakkalain ja sen nojalla annettujen säännösten noudattamista.

Tupakkalain mukaan kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllistä valvontaa koskeva tupakkalain valvontasuunnitelma. Valvonnan tulee olla laadukasta, riskiperusteista ja terveyshaittoja ehkäisevää.

Tätä valvontasuunnitelmaa tehtäessä on otettu huomioon Sosiaali- ja terveysalan lupa ja valvontaviraston(Valvira) laatima valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2020-2024. Valtakunnallisen valvontaohjelman painopisteitä ohjelmakaudelle 2020–2024 ovat toiminnanharjoittajien omavalvonnan tukeminen, yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa sekä laittoman kaupan ehkäisy ja viranomaisten välinen yhteistyö.

Vuonna 2009 astui voimaan tupakkalain muutos, jonka myötä tupakan myynti muuttui luvanvaraiseksi. Tupakkalakiin vuonna 2010 tehdyssä muutoksessa kiellettiin tupakkatuotteiden myynti ja muu luovutus alle 18-vuotiaille. Tämän johdosta Terveysvalvonnan tarkastuksissa tulee varmistaa, ettei myyjä tietoisesti salli tupakan välittämistä alaikäisille. Lakimuutos myös kieltää tupakkatuotteiden esilläpidon 1.1.2012 alkaen ja tupakointikiellot laajentuivat koskemaan mm. perhepäivähoitopaikkoja ja ulkoalueilla järjestettävien yleisten tilaisuuksien katoksia ja katsomoita.

4.2 Tarkastusten sisällön määrittely

Tupakkalain mukainen myyntipaikan tarkastus sisältää mm. tupakan myynnin omavalvontasuunnitelman tarkastamisen, myyntikielto-opasteiden, mainonnan ja tupakkatuotteiden myyntipisteen tarkastamisen sekä tupakkatuotteiden aitouden ja jäljitettävyyden tarkastaminen. Tarkastuksessa käytetään Valviran laatimia tarkastuslomakkeita, jotka ovat myös Vati-tietojärjestelmän tarkastuslomakepohjina. Tupakkalakiin mahdollisesti tehtävät muutokset otetaan huomioon tarkastusta tehtäessä.

Ravitsemisliikkeissä, joissa on erillinen tupakointitila, tarkastetaan ovatko tarkastuksen kohteen tilat ja toiminta tupakkalaissa asetettujen vaatimusten

Mikäli ulkoalueella järjestettävään tapahtumaan tehdään tarkastus terveydensuojeluviranomaisen toimesta, tarkastuksella tarkastetaan myös se, että tupakkalain mukaista tupakointikieltoa noudatetaan tilaisuuksien katoksissa ja katsomoissa sekä muissa tilaisuuden seuraamiseen välittömästi tarkoitetuissa tiloissa.

Tarkastuksista tehdään tarkastuspöytäkirja valtakunnallisessa asiakastietojärjestelmässä (Vati) ja pöytäkirja lähetetään kohteeseen. Tarkastuspöytäkirjassa annetaan tarvittaessa ohjeita ja toimenpidekehotuksia, jotta lain edellytykset toteutuvat. Mikäli kohteen toiminnassa havaitaan epäkohtia eikä toimenpidekehotusta noudateta, annetaan kohteelle määräys korjata epäkohdat annetussa määräajassa. Tupakkalain mukainen tarkastus voidaan tehdä yhdessä elintarvike- tai terveydensuojelulain mukaisen tarkastuksen kanssa.

Tupakkalain mukainen valvonta on maksullista. Valvontaa koskevat maksut perustuvat myyntiluvan tai -ilmoituksen käsittelyyn sekä myyntiluvan haltijaan tai ilmoituksen tekijään kohdistuvaan vuosittaiseen valvontamaksuun. Kaikki tupakkalain mukaisen valvonnan kustannukset katetaan vuosittaisista myynnin valvontamaksuista saaduilla tuloilla. Muu tupakkalain mukainen valvonta on näin ollen maksutonta.

4.2.1 Tupakkalain valvonnan painopisteet

Toiminnanharjoittajien omavalvonnan tukeminen

Tupakkalain valvonta tukeutuu viranomaisvalvonnan lisäksi toiminnanharjoittajien itse harjoittamaan valvontaan ja toiminnansäätelyyn (”omavalvonta”). Valvontakohteiden riskinarvioinnin näkökulmasta toiminnanharjoittajien omavalvonnalla ja sen toimivuudella on merkittävä rooli. Omavalvonnan toimivuuden arvioinnissa on mahdollista hyödyntää helposti saatavilla olevia työkaluja, jotka mahdollistaisivat ajantasaisen tilannearvion tekemisen omavalvonnan toimivuudesta yksittäisessä valvontakohteessa. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus pyrkii yhteistyössä muiden Uudenmaan valvontayksiköiden kanssa löytämään toimivia menetelmiä toiminnanharjoittajien omavalvonnan tukemiseen.

Yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teemana on yhteinen valvonta ja yhteistyö. Tätä teemaa tukee tupakkalain valtakunnallisen valvontaohjelman toinen painopiste, yhteistyö ehkäisevän päihdetyön kanssa. Vuonna 2019 Ympäristökeskus toi sopijakunnille tietoon Terveysvalvonnan halukkuuden osallistua kuntien Hyte-ohjausryhmien toimintaan. Hyte-ohjausryhmien kautta voitaisiin kehittää yhteistyötä tupakkavalvonnan ja ehkäisevän päihdetyön kanssa.

Tuotevalvonta ja markkinoinnin valvonta

Kunta valvoo alueellaan, että myynnissä olevat tuotteet ja niiden vähittäismyyntipakkaukset täyttävät tupakkalaissa niille säädetyt vaatimukset. Jos kunta havaitsee tupakkalain alaisten tuotteiden myyntipaikassa tuotteita, joiden säännöstenmukaisuus on kyseenalainen tai jotka ovat ilmeisen lainvastaisia, on siitä ilmoitettava viivytyksettä Valviralle.

Kunta huolehtii lisäksi siitä, että vähittäismyyjä ei jatka ilmeisen lainvastaisen tuotteen myyntiä kuluttajille.

4.3 Valvontakohteet ja valvontakohteiden tarkastustiheys

Valviran valvontaohjelman mukaan tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito tulisi tarkastaa vähittäismyynti- ja tukkumyyntipaikoissa joka toinen vuosi. Ravintoloissa, joissa on erillinen tupakointitila, tupakointikieltojen ja rajoitusten noudattaminen tulee tarkastaa kerran kolmessa vuodessa.

Keski-Uudenmaan tupakan vähittäismyyntin valvontakohteet ja niihin suunniteltu tarkastustiheys on esitetty taulukossa 5. Kohteisiin tehdään tarvittaessa lisätarkastuksia, jos tarkastuskäynnillä on jouduttu huomauttamaan epäkohdista tupakkalain noudattamisessa.

Taulukko 5. Tupakkalain mukaisen valvonnan kohteet

Tupakkalain valvonta-suunnitelma 2024		Kohteet lkm	Valviran määrittelemä tarkastustiheys (krt/vuosi)	Valviran määrittelyn mukaiset tarkastukset lkm/vuosi	Suunniteltu tarkastustiheys (krt/vuosi)	Suunnitellut tarkastukset lkm/vuosi
Vähittäismyyntipaikat:	Jä	35	0,5	17	0,5	17
	Ke	31	0,5	16	0,5	16
	Mä	20	0,5	10	0,5	10
	Nu	30	0,5	15	0,5	15
	Tu	27	0,5	13	0,5	13
	yht.	143		71		71
Tukkumyynti	Tu	1	0,5	1	0,5	1

4.4 Henkilöstöresurssit

Vuodelle 2024 tupakkalain tarkoittamiin viranomaistehtäviin on Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen alueella varattu yksi henkilötyövuosi.

Henkilöstöresurssit jaetaan seuraavasti:

Suunnitelmallinen valvonta	0,5 htv
Lupakäsittely, tupakointikiellot, neuvonta, toiminnan kehittämisen ja raportointi	0,5 htv

Vuonna 2017 uutena asiana tulivat asuntoyhteisöjen tupakointikiellot. Asuntoyhteisö voi hakea kunnalta tupakointikieltoa. Toistaiseksi tupakointikieltopäätöksiä on tehty vuosittain muutamia. Seuraavat vuodet näyttävät kuinka paljon päätökset ja niiden valvonta tulevat työllistämään.

4.5 Kunnan toimesta tapahtuva näytteenotto, näytteiden tutkiminen ja laboratoriot

Tupakkalain valvontaan ei sisälly Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa suunnitelmallista näytteenottoa vuonna 2024. Suunnitelmallisen näytteenoton puuttuessa ei käytettävää laboratorioita ole myöskään määritelty.

4.6 Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi

Valvontasuunnitelman toteutuminen arvioidaan vuosittain. Valvontasuunnitelman toteutumisista arvioidaan seuraavien tekijöiden osalta:

4.6.1 Tarkastusten määrä ja kattavuus valvontakohtetyypeittäin

Asiakastietojärjestelmästä kerätään vuosittain toteutuneet tarkastukset. Tarkastusten määrää verrataan suunniteltuun tarkastusmäärään. Jos edellä mainittujen tarkastusten määrässä on eroja, syyt kirjataan. Mikäli tavoitteisiin ei päästä, mainitaan mihin toimenpiteisiin aiotaan ryhtyä, jotta tavoitteisiin päästäisiin seuraavalla suunnitelmakaudella.

Tarkastusten kattavuutta arvioitaessa lasketaan, montako kohdetta kaikista tupakkalain mukaisista valvontakohteista on tarkastettu vuosittain. Tarkastusten kattavuuden yhteydessä arvioidaan myös se, miten hyvin kohteille annettuja toimenpidekehotuksia on pystytty valvomaan.

4.6.2 Painopistealueiden valvonnan toteutuminen

Raportoinnissa arvioidaan, miten hyvin valvonnassa on huomioitu Valviran valtakunnalliset tupakkalain valvonnan painopistealueet.

4.6.3 Voimavarojen riittävyys

Voimavarojen riittävyyden arvioinnissa selvitetään, kuinka paljon voimavaroja on käytetty kunnan tupakkalain mukaiseen valvontaan ja verrataan sitä Valviran määrittelemään valvontatarpeeseen (toteumaluku= toteutunut valvonta/laskennallinen valvontatarve).

4.6.4 Raportointi

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus 2023

Valvontasuunnitelman toteutumisen väliarviointi tehdään valvontayksikön sisäisesti elokuussa. Lopullinen arviointi tehdään aina seuraavan vuoden tammikuussa ja se käsitellään maaliskuussa Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnassa. Valvontasuunnitelman toteutumisen arviointi lähetetään tiedoksi aluehallintovirastoon valvontavuotta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

5 Suunnitelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä eläinlääkäripalveluista 2024-2026

5.1 Johdanto

Eläinlääkintähuoltolain (765/2009) 10 § mukaan kunnan on laadittava suunnitelma järjestämistään eläinlääkäripalveluista sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä alueellaan. Suunnitelman tulee sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamisavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksista sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Palvelun mitoitusta suunniteltaessa on otettava huomioon yksityisten eläinlääkäripalveluiden tuottajien kunnan alueella tarjoamat palvelut.

Kunnan suunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma, ja se on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Aluehallintovirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteutumista.

Kunnallisessa suunnitelmassa tulee kuvata miten kunnaneläinlääkäreille eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontatehtävien hoito on alueella järjestetty. Suunnitelmassa on esitettävä valvontakohteet, hyväksymismenettelyt, tarkastusten suunnittelu ja toteutus, näytteenotto, hallinnolliset pakkokeinot sekä valvonnan toteutumisen seuranta ja raportointi. Kunnan on suunnitelmassa osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti.

Eläinlääkintähuollon soveltamisalaan kuuluvasta valvonnasta säädetään lisäksi mm.

- elintarvikelaissa (297/2021)
- eläintautilaissa (76/2020)
- eläinten hyvinvointilaissa (693/2023)
- eläinten kuljetuksesta annetussa laissa (1429/2006)
- eläinten lääkitsemisestä annetussa laissa (387/2014)
- sivutuotelaissa (517/2015)

5.2 Toimintaympäristö

Eläinlääkintähuoltolain uudistuttua marraskuussa 2009 valtio ryhtyi ostamaan kunnilta eläinten terveyteen ja hyvinvointiin liittyvää viranomaisvalvontaa. Tavoitteena on ollut entistä selkeämmin erottaa valvontatehtävät eläinlääkäripalveluista ja perustaa kuntiin päätoimisia valvontaeläinlääkäri virkoja. Valvontaeläinlääkärijärjestelmä on osoittautunut toimivaksi eli valvonta on parantunut sekä laadullisesti että määrällisesti. Kunnat järjestävät valtion vastuulla olevien eläintautien vastustamista ja eläinsuojelua koskevien

tehtävien hoitamisen. Kunnille maksetaan näistä valvontatehtävistä todellisia kustannuksia vastaava korvaus valtion varoista.

Erityisesti eläinten hyvinvoinnin valvonnan toimivuus ja luotettavuus on korostetusti ollut esillä yhteiskunnallisessa keskustelussa viime vuosina ja jatkossa myös kuluttajien eettiset valinnat tulevat entistä enemmän ohjaamaan eläinten hyvinvointiin liittyvää keskustelua. Eläinsuojelulain kokonaisuudistus voi lähivuosina muokata valvonnan toimintaympäristöä.

Eläintautitilanne on säilynyt maassamme vastustettavien eläintautien osalta hyvänä huolimatta kansainvälisen eläinliikenteen kasvusta ja eläintautitilanteen huononemisesta lähialueilla, mikä osaltaan korostaa poikkeustilanteisiin varautumisen tärkeyttä.

Eläinlääkäripalvelujen tarpeeseen vaikuttavat tuotantoeläintilojen määrän edelleen jatkuva väheneminen ja tuotantoeläinten keskittyminen yhä suurempiin yksiköihin. Lemmit ovat tämän päivän yhteiskunnassa perheenjäsenen asemassa ja lemmikkeihin kohdistuville eläinlääkäripalveluille asetetaan yhä suurempia odotuksia ja vaatimuksia. Hevostaloudella on yhä kasvava rooli eläinlääkäripalvelujen käyttäjänä sekä elinkeino- että harrastetoimintana. Yksityisten eläinlääkäripalveluiden määrä ja palveluvalikoima kasvavat edelleen ja entistä suurempi osa eläinlääkäripalveluista on yksityisten tuottamia. Tämä on lisännyt keskustelua yksityisten ja kuntien roolista eläinlääkäripalveluiden tuottajina.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti työryhmän, jonka tehtävänä oli valmistella eläinlääkäripalveluja koskevien säännösten uudistamista. Työryhmätyön seurauksena on tehty uusi esitys eläinlääkintähuoltolaista. Uusi eläinlääkintähuoltolaki on hyväksytty eduskunnassa ja sen voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella. Laki voisi mahdollisesti tulla voimaan v. 2025.

5.3 Toimintaympäristö Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueella

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus aloitti toimintansa huhtikuun alussa vuonna 2009. Isäntäkuntana toimii Tuusula. Asukas pohja alueella on n. 184 000 asukasta. Ympäristökeskukseen yhdistyivät ympäristöterveydenhuolto ja ympäristönsuojelu Järvenpäästä, Mäntsälästä ja Tuusulasta. Kerava liittyi mukaan 1.6.2009. Vuoden 2013 alusta ympäristökeskuksen sopijakuntien määrä lisääntyi Nurmijärven liittyessä mukaan.

Mäntsälän eläinlääkäripalvelut on hankittu virka- ja päivystysaikana ostopalveluna Helsingin yliopiston Tuotantoeläinsairaalaalta. Sopimus oli voimassa vuoden 2021 loppuun ja sitä on jatkettu kahdella optiovuodella 2022-2023. Uudessa eläinlääkintähuoltolaissa (285/2023) todetaan, että Yliopistollista eläinsairaala ylläpitävä Helsingin yliopisto tuottaa lain 9 §:ssä tarkoitettuja eläinlääkäripalveluja julkisina eläinlääkäripalveluina siinä laajuudessa kuin eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteellisen tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii. Palveluja tuotetaan eläinsairaalan julkisten palvelujen toiminta-alueella, johon voi kuulua Uudenmaan ja Päijät-Hämeen maakuntiin kuuluvia

alueita. Valtioneuvoston asetuksella annetaan kuntajakoon perustuvat tarkemmat säännökset eläinsairaalan toiminta-alueen rajoista. Koska eläinlääkintähuoltolaki ei ole vielä voimassa v. 2024 ja voimassa oleva sopimus päättyy 31.12.2023, tullaan Mäntsälän eläinlääkäripalvelujen järjestäminen vuodeksi 2024 järjestämään todennäköisimmin väliaikaisella sopimuksella.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen kunnat Mäntsälää lukuun ottamatta muodostavat eläinlääkintähuollon päivystysalueen.

Valvontaeläinlääkärin virka on täytetty 1.8.2012 alkaen. Valvontaeläinlääkärin työtehtäviin kuuluvat eläinsuojeluasiat ja tarttuviin eläintauteihin liittyvät asiat. Toinen valvontaeläinlääkärin virka täytettiin 16.8.2023 alkaen.

5.4 Voimavarat

Kunnaneläinlääkäri on kunnassa virkasuhteessa toimiva eläinlääkäri, joka hoitaa eläinlääkintähuoltolain soveltamisalaan kuuluvia tehtäviä. Kunnaneläinlääkärin tehtävänimike voi olla muu kuin kunnaneläinlääkäri esim. valvontaeläinlääkäri, terveysvalvonnan johtaja tai hygieenikko. Tiettyjen lakien, kuten eläinsuojelu- ja eläintautilain nojalla kunnaneläinlääkäri on viranomainen.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen palveluksessa työskentelee kahdeksan eläinlääkäriä: terveysvalvonnan päällikkö, eläinlääkintähuollon päällikkö, hygieenikkoeläinlääkäri, neljä praktikkoeläinlääkäriä ja kaksi valvontaeläinlääkäriä. Eläinlääkintähuollon päällikkö vastaa eläinlääkintähuollon toteutumisesta ja toimii yksikön esihenkilönä. Sen lisäksi hän tekee elintarvikevalvonnan laitosvalvontaa ja siihen liittyviä muita tehtäviä 30 % työajastaan. Terveysvalvonnan päällikkö toimii terveysvalvonnan yksikön johtajana. Hygieenikkoeläinlääkärin tehtäviin kuuluu elintarvikevalvonta (mm. laitosvalvonta ja maidontuotantotilojen hygieniatarkastukset) ja osittain sivutuotevalvonta.

Praktikkoeläinlääkärit hoitavat Järvenpään, Keravan, Nurmijärven ja Tuusulan alueella kotieläinten peruseläinlääkäripalvelut, kiireellisen eläinlääkäriavun, eläinten vientitodistukset sekä mahdollisuuksien mukaan päivystysaikana kiireelliset eläinsuojeluasiat ja tarttuviin eläintauteihin liittyvät tehtävät. Kunnalla ei ole velvollisuutta järjestää eläinsuojelueikä eläintautipäivystystä. Kaikilla praktikkoeläinlääkäreillä on samat vastualueet ja kaikki tekevät kaikkia tehtäviä tarvittaessa minkä vaan ympäristökeskuksen sopijakunnan alueella. Mäntsälän osalta praktikkoeläinlääkärit hoitavat eläinten vientitodistukset ja tarttuviin eläintauteihin liittyvät tehtävät sekä mahdollisuuksien mukaan päivystysaikana kiireelliset eläinsuojeluasiat. Valvontaeläinlääkärit hoitavat virka-aikana Mäntsälän alueen eläinsuojeluasiat.

Kunnan tulee ensisijaisesti järjestää kiireellinen eläinlääkäriapu alueellaan oleville kotieläimille kaikkina vuorokaudenaikoina. Tätä palvelua varten on olemassa riittävät resurssit. Toimialueen, lukuun ottamatta Mäntsälää, potilaista 94 % on pieneläimiä. Muille kuin

hyötyeläimille järjestetään peruseläinlääkäripalveluja mahdollisuuksien mukaan kiireellisesti eläinlääkäriavun annolta jäävällä ajalla. Sopijakuntien alueella sekä naapurikunnissa on useita yksityisiä eläinlääkäripalveluja tarjoavia yrityksiä.

Mäntsälän eläinlääkäripalvelut sekä virka- että päivystysaikana hoitaa Helsingin yliopisto. Tällä hetkellä oleva sopimus on voimassa vuoden 2021 loppuun. Sopimusta on jatkettu kahdella optiovuodella 2022-2023.

Eläinsuojeluasiat ja tarttuviin eläintauteihin liittyvät tehtävät hoitavat pääosin Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen valvontaeläinlääkärit virka-aikana. Myös praktikkoeläinlääkärit tekevät edellä mainittuja tehtäviä varsinkin eläintautien osalta. Praktikot hoitavat eläinsuojelutarkastuksia sekä valvontaeläinlääkärien kanssa yhdessä, että itsenäisesti valvontaeläinlääkärien poissa ollessa.

Ympäristökeskuksen on kolme vakituista pieneläinhoitajan työsuhdetta. Henkilöiltä vaadittava koulutus on pieneläinhoitajan tai klinikkaeläinhoitajan ammattitutkinto. Pieneläinhoitajat toimivat eläinlääkäreiden apuna. Praktikot huolehtivat, että he tekevät vain hoitajille kuuluvia tehtäviä. Pieneläinhoitajalle kuuluvat tehtävät on kirjattu.

Vastaanoton siivous ja muut huoltopalvelut hankitaan kunnan siivous- ja kiinteistöhuoltoyksiköiltä. Välinehuollon hoitavat pääosin pieneläinhoitajat. Tuusulan kunnan tietohallintoyksikkö huolehtii ICT-palveluista. Eläinlääkintähuollon yksiköllä on saatavissa toimistopalveluja ympäristökeskuksen hallinto- ja toimistosiheteereiltä. Yhden toimistosiheteerin työnkuvaan kuuluvat mm. eläinlääkintähuollon asiat.

Päivystysrenkaassa on neljä päivystäjää. Vuosilomien ja tarvittaessa pidempien tai yhtäaikaisten koulutusten sekä sairauslomien ajaksi palkataan sijaisia. Eläinlääkintähuollon päällikkö vastaa edellä mainittujen sijaisten hankkimisesta. Äkillisissä tapauksissa sijaisen saaminen on erittäin hankalaa sekä eläinlääkärien että hoitajien osalta. Praktikot ovat hankkineet ulkopuolisia eläinlääkäreitä hoitamaan päivystyksen puolestaan, mikäli eivät itse päivystä. Viime vuosina ulkopuoliset päivystäjä ovat tehneet suurimman osan päivystyksistä.

Eläinlääkäriammattin harjoittaja on velvollinen ylläpitämään ja kehittämään ammattitoiminnan edellyttämää ammattitaitoa sekä perehtymään ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja määräyksiin. Eläinlääkäriammattin harjoittajan työnantajan tulee luoda edellytykset sille, että ammatinharjoittaja voi osallistua tarvittavaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen. (Laki eläinlääkäriammattin harjoittamisesta 29/2000, 18 §). Kunnaneläinlääkäri tulee olla laillistettu eläinlääkäri ja perehtynyt virkaan kuuluviin tehtäviin. (ElhL 16 §). Valvontatehtäviä tekevien eläinlääkäreiden on myös ylläpidettävä ammattitaitoaan osallistumalla tarvittavaan ammatilliseen täydennyskoulutukseen.

Kunta työnantajana huolehtii, että kunnaneläinlääkäriin virkaan valitaan tehtävään päteviä henkilöitä. Kunnaneläinlääkäriin virkaan edellytetään tutkintoon perustuvan ja erikseen myönnetyn pätevyyden lisäksi, että tehtävään valittavalla henkilöllä on riittävästi osaamista tehtävien hoitoon. Kunta varmistaa, että kunnan valvovilla viranomaisilla on riittävä ja asianmukainen hallintomenettelyjen tuntemus. Riittävään osaamiseen kuuluu myös teh-

tävien edellyttämä kielitaito. Tehtävänjaossa on huomioitava, että osa eläinlääkintähuollon tehtävistä on varattu ainoastaan eläinlääkärin tehtäviksi. Esimerkiksi lääkkeiden luovutus vastaanotolta edellyttää aina eläinlääkärin päätöstä asiasta, samoin eläinlääkinnällinen tutkimus, eläimen taudinmääritys ja näihin liittyvistä hoidoista ja lääkityksistä päättäminen. Myös monet valvontatehtävät edellyttävät eläinlääkärin tutkintoa. Kunta työantajana huolehtii, että eläinlääkintähuollon henkilöstöllä on riittävät mahdollisuudet osallistua täydennyskoulutukseen.

Ympäristökeskuksessa terveysturvallisuuden, eläinlääkintähuollon päällikön ja hygieenikkoeläinlääkärin pätevyysvaatimuksena on eläinlääketieteen lisensiaatin tutkinto sekä erikoistutkimus ympäristöterveydenhuollon alalta tai siihen kuuluva elintarvikehygienian tutkinto. Muiden eläinlääkärien pätevyysvaatimuksena on eläinlääketieteen lisensiaatin tutkinto. Sijaisiksi voidaan palkata myös eläinlääketieteen kandidaatteja, joilla on oikeus toimia kunnaneläinlääkäreiden sijaisena. Palkattavien eläinlääkäreiden tai eläinlääketieteen kandidaattien pätevyys tarkistetaan ennen virkamääräystä Ruokaviraston Eläinlääkärirekisterin tietopalvelusta.

Eläinlääkäreiden koulutustarpeet käsitellään vuosittain kehityskeskusteluissa ja yksikkökokouksissa ja koulutukset suunnitellaan huomioiden tuleva koulutustarjonta. Käytännössä kaikki yksikön vakituiset työntekijät sekä pitkäaikaiset sijaiset voivat osallistua yhteen tai kahteen työhön liittyvään maksulliseen koulutukseen vuodessa. Työntekijät osallistuvat lisäksi aluehallintoviraston tai Ruokaviraston järjestämiin maksuttomiin koulutuksiin sekä työnantajan edellyttämiin koulutuksiin. Työnantajan hyväksymistä viikonlopukoulutuksista työntekijät saavat korvauksena palkallisen vapaapäivän/koulutuspäivä.

5.5 Tietojärjestelmät

Praktikkoeläinlääkäreiden käytössä on vuonna 2014 käyttöön otettu KliniQ-eläinlääkäririohjelma, joka sisältää ajanvarausohjelman, asiakasrekisterin, laskutuksen ja lääkekirjanpidon. Asiakasrekisteri on yhteinen ja kunnan omistama. Sijaiset käyttävät samaa ohjelmaa ja kaikilla käyttäjillä on omat käyttäjätunnukset. Ohjelman varmuuskopiot ovat Tuusulan kunnan palvelimella, josta huolehtii kunnan ict-yksikkö, kuten kaikesta muustakin tietohallintoon liittyvistä asioista. Kaikki vakituiset ja sijaiset allekirjoittavat kunnan tietoturvasopimuksen.

Eläinlääkäreillä on toimitiloistaan yhteys Tuusulan kunnan tietoverkkoon. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen yhteiselle verkkoasemalle pääsevät kaikki ympäristökeskuksen työntekijät. Eläinlääkintähuollon yhteiseen kansioon on talletettu ohjeita ja lomakkeita. Vakituiset eläinlääkärit voivat lisäksi käyttää TerveKuu-asiakastietojärjestelmää. Eläinlääkäreillä on käytössään älypuhelimet.

TerveKuu-asiakastietojärjestelmään valvontaeläinlääkärit tallentavat tiedot eläinsuojelutarkastuksista. Eläinsuojelutarkastuksista tehdään tarkastuspöytäkirja tai päätös joko itsejäljentävälle lomakkeelle tai sähköisesti täytettävälle lomakkeelle. Eläinsuojeluasiakirjat säilytetään arkistonmuodostamissuunnitelman mukaisesti. Arkistoinnista vastaavat valvontaeläinlääkärit.

Eläntautitarkastuksiin liittyvät asiakirjat ovat joko praktikoilla tai valvontaeläinlääkäreillä riippuen siitä, kuka on asian hoitanut. Kaikki muut eläinlääkintähuoltoa koskevat asiakirjat ovat ympäristökeskuksen toimitiloissa joko yhteisessä arkistossa tai kullakin hygieenikkoeläinlääkärillä omansa.

TRACES NT-tietojärjestelmän käyttäjätunnukset ovat osalla eläinlääkäreistä. TRACES NT on kehitetty varmentamaan elävien eläinten ja eläinperäisten tuotteiden jäljitettävyyttä ja valvonta EU- maiden välisessä sisämarkkinakaupassa ja osin kolmansien maiden välillä.

Naseva- ja Sikava -tietojärjestelmiä käyttävät praktikot terveydenhuoltokäynneillään. Naseva on nautatilojen terveydenhuollon seurantajärjestelmä ja vastaavasti Sikava on terveydenhuollon seurantajärjestelmä sikaloille. Eläintenpitäjärekisterin käyttäjätunnukset ovat valvontaeläinlääkärillä, eläinlääkintähuollon päälliköllä sekä hygieenikkoeläinlääkärillä. Eläintenpitokieltoeleksteriin hakee jokainen eläinlääkäri itse käyttäjätunnukset.

Eläinlääkärit osallistuvat tietojärjestelmiin liittyviin koulutuksiin.

5.6 Yhteistyö ja viestintä

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksella on viestintäsuunnitelma/-ohje ja viestintätiimi. Eläinlääkintähuollon toimialaan liittyvästä tiedottamisesta vastaa pääasiassa eläinlääkintähuollon päällikkö. Terveysvalvonnan toimialaan liittyvästä tiedottamisesta vastaa terveysvalvonnan päällikkö. Myös praktikot ja valvontaeläinlääkäri voivat antaa toimialaansa koskevia tietoja tiedotusvälineille ja yleisölle. Eläntautiasioissa tiedotusvastuu on Ruokavirastolla tai aluehallintoviraston läänineläinlääkärillä. Erityistilanteiden tiedotuksessa

toimitaan ympäristökeskuksen erityistilannesuunnitelman ja Tuusulan kunnan viestintäsuunnitelman mukaisesti.

Yhteydenpitoa muihin viranomaisiin tekevät kaikki ympäristökeskuksen eläinlääkärit asiasta riippuen.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksella on omat internetsivut, joiden ylläpidosta vastaa ympäristökeskuksen viestinnästä vastaavat henkilöt. Internetsivuilla on koottu keskeistä tietoa eläinlääkintähuollosta. Sivujen muokkaaminen tapahtuu helposti ottamalla yhteyttä pääkäyttäjiin. Pääkäyttäjät pääsevät myös Tuusulan kunnan internetsivuilla. Muiden sopijakuntien sivuilla on linkki ympäristökeskuksen sivuille ja haluttaessa tiedotteita sopijakuntien sivuille, tapahtuu se kuntien tiedottajien kautta.

5.7 Maksut

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta vahvistaa taksat. Ympäristöterveydenhuollon maksutaksaan sisältyy maidontuotantotilojen hygienia- ja tarkastukset. Eläinlääkintähuollon maksutaksa sisältää klinikkamaksun suuruuden ja sen perimiseen liittyvät asiat sekä maksullisesta päivystysaikaisesta puhelinpalvelusta perittävät maksut. Löytöeläinten hoidosta peritään löytöeläintaksan mukaiset maksut.

Praktikot noudattavat kunnalliseläinlääkäritaksaa eläinlääkäripalveluissa. Mäntsälän kunnalle eläinlääkäripalvelut hankitaan ostopalveluna. Sopimuksen mukaisesti palveluntuottaja perii asiakkailta enintään tarjousasiakirjaan liitetyn hinnaston mukaiset asiakasmaksut. Palveluntuottajalla on oikeus sopimuskauden aikana muuttaa hintaa palvelun yleistä kustannuskehitystä vastaavasti.

Taksat on esitetty Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen internetsivuilla www.keskiuudenmaanymparistokeskus.fi. Tuotantoeläinsairaalan asiakasmaksut ovat nähtävissä tuotantoeläinsairaalan tiloissa.

5.8 Eläinten terveyden valvonta

Kunnan on huolehdittava eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten lääkitsemislaissa sekä sivutuotelainsäädännössä kunnaneläinlääkärille säädettyjen tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisen suunnitelman ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti.

5.8.1 Eläintautivalmius

Epäily tarttuvan eläintaudin esiintymisestä voi syntyä pääsääntöisesti joko tilalla eläimen tai eläinryhmän kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella tai näytteen tutkimuksen yhteydessä laboratorioissa. Kunnan- tai läänineläinlääkäriin on viipymättä tutkittava eläin, jossa epäillään vastustettavaa tai uutta vakavaa eläintautia ja arvioitava, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Joskus päätöksen

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus 2023

lisänäytteiden ottamisesta tekee Ruokavirasto. Epäilyn kynnyks on syytä pitää riittävän alhaisena, koska Suomen hyvä eläintautitilanne saattaa erityisesti lisääntyvän kansainvälisen eläinkaupan ja muun liikenteen vuoksi muuttua nopeasti. Jos kyseessä on virallinen eläintautiepäily, aluehallintovirasto voi antaa pitopaikalle välttämättömiä toimenpiteitä koskevan päätöksen taudin leviämisen estämiseksi. Päätöksen siitä, onko kyseessä virallinen eläintautiepäily, tekee aluehallintovirasto. Eläintautitilanteessa aluehallintoviraston on varmistettava toimenpiteet tartunnan leviämisen ehkäisemiseksi, taudin alkuperän ja levinneisyyden selvittäminen ja tapauksen jälkihoito sekä yhteistyö elinkeinon kanssa vahinkojen minimoimiseksi ja uusien tartuntojen torjumiseksi.

Kunnaneläinlääkärit ovat paikallistason viranomaisia eläintautivalvonnassa. Ruokavirasto ja aluehallintovirasto ovat laatineet yksityiskohtaiset toimintaohjeet helposti leviävien eläintautien varalta. Läänineläinlääkärillä on tarvittaessa oikeus määrätä kunnaneläinlääkäri toimimaan myös muun kunnan alueella aluehallintoviraston toimialueella ja Ruokavirastolla on vastaava oikeus koko maan osalta.

Valmiuseläinlääkärit ovat sellaisia kunnaneläinlääkäreitä, jotka ovat saaneet lisäkoulutusta helposti leviävien eläintautien vastustustyöhön. Yksi praktikkoeläinlääkäreistä toimii valmiuseläinlääkärinä ja osallistuu säännöllisesti valmiuskoulutuksiin ja eläintautikoulutuksiin.

Eläintautitapauksesta riippuen jaetaan tehtävien hoito kaikkien ympäristökeskuksen eläinlääkäreiden (myös hygieenikot) kesken. Tehtävien jakamisesta vastaa eläinlääkintähuollon päällikkö. Praktikoista vähintään yksi hoitaa kiireellisen eläinlääkäriavun antamisen ja kaikki ei-kiireelliset toimenpiteet siirretään muiden keskittyessä tarvittaessa eläintaudin torjuntaan. Eläinlääkärivastaanotoilla on suojavarusteita eläintautitapausten varalle.

5.8.2 Eläintautien ilmoittaminen

Jokaista eläinlääkäriä koskee velvoite ilmoittaa luetteloidun, torjuttavan, valvottavan tai ilmoitettavan eläintaudin osalta ohjeiden mukaisesti. Eläintautien luokittelusta säädetään eläinterveys sääntöissä (EU) 2016/429 ja sen nojalla annetussa tautien luettelointia ja lueteltuja eläinlajeja koskevassa täytäntöönpanoasetuksessa (EU) 2018/1882. Lisäksi eläintautien luokittelusta on säädetty kansallisessa eläintautilaissa (76/2021) ja sen nojalla annetussa maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa 325/2021.

Praktikkoeläinlääkärit toimittavat itse oman kuukausiyhteenvedonsa aluehallintovirastolle kuukausittain.

Näytteenotto- ja lähetysohjeet eläintautitutkimuksiin löytyvät Ruokaviraston internetsivuilta.

Epäillessään vastustettavaa eläintautia praktikon tulee ilmoittaa asiasta läänineläinlääkärille, valvontaeläinlääkärille ja eläinlääkintähuollon päällikölle. Päivystävän läänineläinlääkärin saa virka-ajan ulkopuolella tietää Ruokaviraston puhelinvastaajasta.

Praktikot ilmoittavat toteamansa zoonoosit eläinlääkintähuollon tai terveysturvallisuuden päällikölle. Eläinlääkintähuollon päällikkö ilmoittaa tietoonsa tulleista zoonooseista terveysturvallisuuden päällikölle ja päinvastoin. Samassa yhteydessä sovitaan ilmoittamisesta terveysturvallisuusviranomaisille. Terveysturvallisuudessa on toimiva ruokamyrkytys- ja epidemiatutkimusryhmä, jolle tieto zoonooseista saadaan välitettyä ja tieto kulkee myös toisinpäin.

5.8.3 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveysturvallisuus

Joillekin lakisääteisesti vastustettaville eläintautueille on erillislainsäädännöllä säädetty terveysturvallisuuden vähimmäistasosta. Kana-, broileri- ja kalkkunaparvia, uudistuseläimiä tuottavia sikaloita ja keinosiemennyssonneja tai raakamaitoa tuottavia nautojen pitopaikkoja koskee pakollinen salmonellavalvonta. Pitopaikat voivat liittyä vapaaehtoiseen terveysturvallisuuteen lampaiden ja vuohien maedi-visnan sekä scrapien varalta, tarhattujen hirvieläinten tuberkuloosin tai kalojen BKD:n varalta. Myös siipikarjan vientilaitoksilla on toteutettava erillistä terveysturvallisuus- ja näyttötoimintaa.

Toimialueella ei ole tiedossa yhtään lammastilaa, joka kuuluu lampaiden ja vuohien vapaaehtoiseen maedi-visna- ja scrapievalvontaohjelmiin. Omistajat tilaavat terveysturvallisuusohjelmiin kuuluvat tilakäynnit praktikkoeläinlääkäreiltä.

Siipikarjan salmonellavalvontaohjelmaa noudattavia kanaloita on tiedossa kaksi. Praktikkoeläinlääkäri huolehtii viromaisnäytteenotosta ja seuraa, että toimija ottaa ohjelmaan kuuluvat näytteet. Raakamaitoa myyviä nautojen pitopaikkoja on tiedossa yksi.

5.8.4 Muu eläintautivalvonta

Ruokavirasto pyytää vuosittain seurantanäytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Suurin osa pyydyistä näytteistä perustuu EU:n yhteiseen lainsäädäntöön, ja Ruokavirasto on raportointivaltainen seurantaohjelmien toteutumisesta maa- ja metsätalousministeriölle ja Euroopan Unionille. Mikäli seurantanäytteiden ottopyyntö kohdistuu ympäristökeskuksen toimialueelle, ottaa näytteet tapauksesta riippuen joko valvontaeläinlääkäri tai praktikkoeläinlääkäri. Näytteiden otossa ja siihen liittyvissä asioissa noudatetaan Ruokaviraston antamia ohjeita ja aikatauluja.

Toimialueella on yksi hevosten alkiontuotanto- ja alkionkeräysryhmä sekä hevosten keinosiemennysasema Mäntsälässä, jota valvoo valvontaeläinlääkäri.

5.9 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

5.9.1 Sisämarkkinatuonti

Aluehallintovirasto seuraa saapuvia eriä TRACES NT-järjestelmän avulla ja määrää kunnaneläinlääkäriin tarvittaessa tarkastamaan saapuneet erät. Virkaeläinlääkäriin on aina ryhdyttävä toimenpiteisiin, jos epäilee alueellaan olevan laittomasti tuotuja eriä.

Silloin kun sisämarkkinatuonnin terveystodistus on laadittu TRACES NT-järjestelmässä, niin erän tarkastus raportoidaan täyttämällä valvontaosio TRACES NT-järjestelmään. Valvontaosioon kirjataan tieto siitä, täyttääkö saapunut erä lainsäädännön eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevat vaatimukset. Jos erä ei ole hyväksyttävissä, niin silloin kirjataan erikseen tieto havaituista puutteista, esimerkiksi, jos terveystodistuksessa on virheitä sekä mahdolliset tehdyt toimenpiteet. Valvontaosio täytetään, vaikka puutteita ei olisikaan ja siinäkin tapauksessa, että erälle on tehty pelkkä asiakirjatarkastus.

Mikäli saapuva erä/eläin ei täytä ehtoja, ryhtyy valvontaeläinlääkäri tai praktikkoeläinlääkäri tai kummatkin yhdessä lainsäädännön mukaisiin toimenpiteisiin. Eläin käydään tarkastamassa ja tarkastuskertomus toimitetaan aluehallintovirastoon. Aluehallintovirasto tekee asiaan liittyvät hallintopäätökset.

Sisämarkkinavientiin liittyvät eläinten vientitarkastukset tekevät praktikkoeläinlääkärit, jotka myös myöntävät vientitodistukset. Sisämarkkinavientitodistuksia myönnetään pääasiassa hevosten vienteihin.

5.9.2 Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Viejä pyytää kunnaneläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. Viejän on varmistettava, että viennin kohdemaan vaatimat ehdot viennille täyttyvät. Jos kyseisten eläinten tai eläinperäisten tuotteiden viennistä on tehty sopimus kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä on noudatettava tämän sopimuksen ehtoja. Viejien on rekisteröidyttävä Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin. Ennen todistuksen myöntämistä on varmistettava, että viejä on rekisteröitynyt kyseisen eläinlajin tai tuotteen viejäksi Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin pyytämällä viejältä nähtäväksi tosite tämän rekisteriin jättämästä ilmoituksesta.

Praktikkoeläinlääkärit tekevät vientitarkastukset ja myöntävät vientitodistukset EU:n ulkopuolisiin maihin kohdistuvien eläinten vientien osalta.

5.9.3 Tuonti EU:n ulkopuolisista maista

EU:n ulkopuolisista kolmansista maista tuotavat elävät eläimet ja eläinperäiset tuotteet saapuvat Suomeen aina eläinlääkinnällisen rajatarkastusaseman kautta ja eläinlääkinnällisestä rajatarkastuksesta tuojalle jää todisteeksi yleinen eläinlääkinnällinen tuloasiakirja eli CVED-todistus. Poikkeuksena ei-kaupallisina siirtoina matkustajan mukana kulkevat lemmikkieläimet saapuvat Tullin hyväksytyjen saapumispaikkojen kautta. Asianmukaisesti tuodut erät eivät yleensä aiheuta toimenpiteitä alue- tai paikallistasolla. Joissakin tapauksissa tuonnin salliminen edellyttää erityistä jälkivalvontaa määräpaikassa. Eläinten

kohdalla laittomien tuontien valvontatehtävät hoitavat pääosin praktikkoeläinlääkärit, osin valvontaeläinlääkäri.

Paikallinen valvova viranomainen eli kunnaneläinlääkäri saa tiedon EU:n ulkopuolisista maista tuotavista määräpaikassa erityisesti valvottavista eläin- ja tuote-eristä TRACES NT-järjestelmän välityksellä. Tarvittaessa tulevat kyseeseen erän tarkastus määräpaikassa, eristys, näytteenotto tai muut lainsäädännön vaatimukset eläintautien leviämisen estämiseksi.

5.10 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Voimassa olevan eläinsuojelulainsäädännön noudattamista valvotaan eläinsuojelutarkastuksissa. Jos tarkastuksessa havaitaan, että eläinten suojelusta annettuja säädöksiä on rikottu, eläinsuojeluviranomainen ryhtyy lainsäädännön edellyttämiin pakkokeinoihin. Jos eläinsuojeluviranomaisella on syytä epäillä, että eläinsuojelulainsäädäntöä on rikottu ja hän tekee eläinsuojelupäätöksen, niin hän on velvollinen lähettämään pöytäkirjan poliisille.

Epäiltäessä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan tai käytetään eläinten hyvinvointilain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten tai lopetusasetuksen vastaisella tavalla, on laissa säädetyillä viranomaisilla oikeus tarkastuksen tekemiseen. Eläinsuojelutarkastuksen suorittajalla on oikeus tarvittaessa ottaa korvaukset tarkastusta varten tarvittavia näytteitä. Käynnillä tarkastetaan paitsi itse eläimet ja eläinten pitopaikka ja pitopaikan olosuhteet, myös eläimiä varten tarkoitettu ruoka ja juoma sekä välineet ja varusteet. Käynnillä voidaan tarkastaa myös luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan edellyttämä eläinluettelo, tuotantoeläimiä koskeva kirjanpito sekä lopetusasetuksessa edellytetyt asiakirjat.

5.10.1 Epäilyyn perustuvat eläinsuojelutarkastukset ja luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan valvonta

Epäilyyn perustuvan eläinsuojelutarkastuksen tekee useimmiten kunnan virkaeläinlääkäri lainsäädännössä määrätyin perustein.

Tarkastuksia voidaan tehdä myös ilman epäilyä eläinsuojelulainsäädännön rikkomisesta sellaisiin paikkoihin, joissa toiminta edellyttää eläinsuojelulaissa tarkoitettua luvan hakemista aluehallintovirastolta tai ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa sekä epäilyyn perustuvien, että ilmoitustenvaaraisten kohteiden eläinsuojelutarkastukset tekevät virka-aikana pääosin valvontaeläinlääkärit. Mikäli he ovat estyneet, niin tarkastuksen tekevät praktikkoeläinlääkärit. Valvontaeläinlääkäri ja praktikkoeläinlääkäri tekevät osittain yhteistarkastuksia. Joissain tapauksissa eläinsuojelutarkastus tehdään yhdessä terveystarkastajan kanssa. Hevostallitarkastuksia tehdään välillä yhteistyössä ympäristövalvonnan kanssa, joka samalla tarkastaa lantasiat ja jätelain mukaiset asiat. Myös poliisia käytetään apuna osalla tarkastuksista.

Kunnalle ei ole velvollisuutta järjestää päivystystä virkatehtävien hoitoa varten. Mikäli kunnassa ei ole päivystävää virkaeläinlääkärinä, on eläinsuojelulain nojalla toimivaltainen viranomaisena poliisi. Päivystysaikana kiireelliset eläinsuojelutapaukset hoitaa poliisi tai mahdollisuuksien mukaan päivystävä praktikkoeläinlääkäri. Sujuvaa yhteistyötä poliisin kanssa eläinsuojelutapauksissa tehdään sekä virka- että päivystysaikana.

Epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia tehdään tehtyjen ilmoitusten perusteella. Valvontaeläinlääkäri harkitsee ammattitaitonsa ja lainsäädännön perusteella, onko ilmoituksen perusteella syytä tehdä tarkastus. Mikäli jo ilmoituksen perusteella käy ilmi, että asia ei ole eläinsuojelulain mukainen, niin ilmoittajaa ohjataan ottamaan yhteyttä oikeaan tahoon.

Eläinsuojeluilmoitusten kiireellisyys arvioidaan ilmoitusta vastaanotettaessa. Kiireellisiksi luokitellut tarkastukset tehdään tapauksesta riippuen viimeistään 3 vuorokauden kuluessa ja ei-kiireellisiksi luokiteltujen tapausten käsittely aloitetaan viimeistään 14 vuorokauden kuluttua ilmoituksen saapumisesta.

Mikäli hygieenikkoeläinlääkäri tai valvontaeläinlääkäri havaitsevat tarkastuksillaan mahdollisia aluehallintoviraston vastuulle kuuluvia täydentävien ehtojen vaatimusten laiminlyöntejä, ilmoittavat he niistä aluehallintovirastolle. Laiminlyönnit voivat liittyä muihinkin asioihin kuin eläinsuojeluun.

Aluehallintovirastolla on tiedot niistä toimijoista, jotka ovat tehneet ilmoituksen ammattimaisesta toiminnastaan aluehallintovirastolle. Eläinten hyvinvointilain mukaisissa ns. kiiretoimenpiteissä eläimelle voidaan hankkia hoitoa muualta tai hoitaja taikka rehua tai muita eläimen hyvinvoinnin kannalta ehdottoman välttämättömiä aineita taikka, jos se ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista, eläin voidaan lopettaa tai toimittaa teurastettavaksi taikka myydä huutokaupalla tai käyvästä hinnasta muuten. Pieneläinten osalta ympäristökeskuksella on sopimus eläinhuoltoa varten tilapäisen hoidon järjestämisestä. Suurelainten kohdalla toimintatapa harkitaan tapauskohtaisesti.

Mikäli eläinkuljetusten reittisuunnitelmiin liittyviä tarkastuksia tulee tehtäväksi toimialueella, tekee tarkastukset ja niihin liittyvät toimenpiteet ensisijaisesti valvontaeläinlääkäri. Praktikkoeläinlääkärit auttavat valvontaeläinlääkärinä tarvittaessa.

5.11 Eläimistä saatavat sivutuotteet

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009 (sivutuoteasetus) ja sen täytäntöönpanosta annettu komission asetus (EU) N:o 142/2011 edellyttävät, että sivutuotteita käytävillä, käsittelevillä, varastoivilla ja hävittävillä laitoksilla ja toimijoilla on oltava toimivaltaisen viranomaisen hyväksyntä tai rekisteröinti. Valvontaviranomaiset määrittävät sivutuotelaisissa 517/2015.

Kunnaneläinlääkärit valvovat Ruokaviraston vuosittaisen valvontasuunnitelman mukaisesti hyväksymiään ja rekisteröimiään laitoksia ja toimijoita sekä osaa Ruokaviraston hy-

väksymistä tai rekisteröimistä laitoksista. Aluehallintovirastolla ei ole valvonnan toimeenpanotehtäviä, vaan ne ohjaavat valvontasuunnitelman toteutumista alueellaan. (Sivutuotelaki 517/2015, 6 luku ja 49 §).

Kunnaneläinlääkäri hyväksyy toimialueellaan sivutuoteasetuksen mukaiset polttolaitokset, rinnakkaispolttolaitokset, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitus hävittää polttamalla tai hyväksytylle kaatopaikalle toimittamalla ja väliasteenlaitokset, joissa varastoidaan tai esim. suolataan, jäädytetään tai lajitellaan käsittelemättömiä sivutuotteita. Kunnaneläinlääkäri rekisteröi tekniset laitokset, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitettu tekniseen käyttöön, tilarehustamot, keräyskeskukset silloin, kuin ne eivät sijaitse teurastamon yhteydessä sekä toimijat, jotka käyttävät sivutuotteita erityisiin ruokintatarkoituksiin. Hyväksyntä- ja rekisteröintipäätökset on ilmoitettava välittömästi aluehallintovirastoon ja Ruokavirastoon.

Kunnaneläinlääkäri valvoo hyväksymiään ja rekisteröimiään laitoksia ja toimijoita. Kunnaneläinlääkäri valvoo myös Ruokaviraston hyväksymiä ja rekisteröimiä laitoksia, kuten käsittelylaitoksia, lemmikkieläinten ruokia valmistavia laitoksia ja rehusekoittamoita. Tarkastukset on pyrittävä mahdollisuuksien mukaan tekemään ennalta ilmoittamatta. Ruokavirasto määrittelee vuosittaisessa valvontasuunnitelmassa kunkin laitostyyppin osalta riskinarviointiin perustuen ne laitokset nimeltä, jotka Ruokaviraston ja kunnaneläinlääkäriin on vuoden aikana vähintään tarkastettava. Valvonnan teema ja painopiste voi vaihdella vuosittain. Mikäli valvontavuoden aikana todetaan tarkastuksen tarve jollakin suunnitelman ulkopuolisella laitoksella, tarkastus tehdään suunniteltujen tarkastusten lisäksi. Kunnaneläinlääkärit toimittavat valvontaan liittyvät tarkastuskertomukset mahdollisimman nopeasti tarkastuksen jälkeen tiedoksi aluehallintovirastolle sekä Ruokavirastolle. Mikäli tarkastuksella todettua puutetta ei saada poistettua kehotuksilla ja joudutaan käyttämään sivutuotelain mukaisia hallinnollisia pakkokeinoja, pakkokeinopäätökset toimitetaan aluehallintovirastolle sekä Ruokavirastolle.

Sivutuotelaitosten ja -toimijoiden valvonnan tekee valvontaeläinlääkäri Ruokaviraston ja Aluehallintoviraston ohjeiden mukaisesti. Valvontaeläinlääkäri käsittelee myös haaskojen käyttöön liittyvät ilmoitukset ja tekee tarkastukset sekä tekee tarkastukset silloin, kun epäillään, että raatoja hävitetään säädösten vastaisesti keräilyalueella.

5.12 Eläinlääkäripalvelujen järjestäminen

Kunnan on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisten yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joilla on kotipaikka sen alueella. Muita kuin hyötyeläimiä varten tämä palvelu on kuitenkin järjestettävä vain, jos palvelua ei ole muuten saatavilla yhteistoiminta-alueella. Kaikkia kunnan alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten kunnan on kuitenkin jär-

jestettävä arkipäivisin virka-aikana eläinlääkärin käynnin eläintenpitopaikassa mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu. Eläinlääkintähuoltolain mukaan hyötyeläimiä ovat alkutuotannossa ja muussa elinkeinotoiminnassa sekä ihmisille tarpeellisissa työsuorituksissa käytettävät eläimet. Hyötyeläimiä eivät lain perustelujen mukaan ole seura-, harrastus- tai kilpailutoiminnassa käytettävät eläimet.

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäripalvelua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina.

Eläinlääkintähuoltolaki rajaa asiakaspiirin ulkopuolelle kiireettömän hoidon osalta esimerkiksi vapaa-ajan asuntojen omistajat, joiden virallinen kotikunta on muualla. Laki ei kuitenkaan estä tarjoamista palveluja myös muille kuin oman kunnan asukkaille tai yhteisöille, jos resursseja on riittävästi eivätkä ulkopuolisille annetut palvelut heikennä oman kunnan asukkaiden palvelujen saatavuutta. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminta-alueella palvelut järjestetään sopijakuntien asukkaiden kotieläimille.

Kunta ei ole velvollinen järjestämään peruseläinlääkäripalvelua muille kotieläimille kuin hyötyeläimille niiltä osin, kun yhteistoiminta-alueella olevat yksityiset eläinlääkärit tai eläinlääkäriasemat tyydyttävät palveluiden kysynnän. Kunnan on omassa eläinlääkintähuollon suunnitelmassaan osoitettava, että yksityisiä eläinlääkäripalveluja on määrällisesti ja laadullisesti riittävinä ja keskeytyksettä saatavissa, jos kunta ei itse järjestä peruseläinlääkäripalvelua kaikille kotieläimille. Toiminta-alueen vastaanotoilla ei tarjota perustason ylittäviä palveluja

Erityisesti hevosten suhteen jako hyötyeläimiin ja ei-hyötyeläimiin voi olla ongelmallinen ja tulkinnanvarainen. Käytännössä kunnan on syytä varautua tuottamaan peruseläinlääkäripalvelu kaikille alueensa hevosille, jos varmuutta yksityisestä palvelutarjonnasta ei ole.

Eläinlääkintähuoltolain perusteluissa on hyötyeläimiksi luokiteltu matkailuelinkeinon liittyvät rekikoirat, ratsastuskouluissa pidettävät hevoset, viranomaistoiminnassa käytettävät eläimet, opaskoirat sekä sellaiset alkutuotannon elinkeinotoimintaan liittyvät eläimet, jotka ovat ammattimaisen toiminnan jatkumisen takaamiseksi pääsääntöisesti korvattavissa toisella samanarvoisella eläimellä.

Peruseläinlääkäripalvelulla tarkoitetaan eläinlääkäripalvelua, joka annetaan eläinlääketieteelliseen yleistutkimukseen tai kliiniseen tutkimukseen perustuen tavanomaisissa vastaanottiloissa tai eläinsuojissa (ElhL 3 §). Lain perustelujen mukaan peruseläinlääkäripalveluja ovat eläimistä ihmisiin tarttuvien tautien ennaltaehkäisemiseksi tarpeelliset sekä tuotantotaloudellisesti, epidemiologisesti tai eläinsuojelullisesti perusteltavissa olevat eläinlääkäripalvelut.

5.13 Puhelinneuvonta, terveyden- ja sairaanhoito, lopetus ja todistukset

Suureläimet hoidetaan tilakäynneillä eläintenpitopaikoissa. Pieneläimiä hoidetaan loppuvuodesta 2022 valmistuneella yhteisvastaanotolla, joka sijaitsee Tuusulan Sulassa. Vastaanotot palvelevat Tuusulan, Nurmijärven, Järvenpään ja Keravan asukkaita. Mäntsälän kunnan asukkaita palvelee vastaanotto Tuotantoeläinsairaalan yhteydessä.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus 2023

Vastaanoton yhteystiedot ja ohjeet löytyvät Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen internetsivuilta kuin myös Mäntsälän tuotantoeläinsairaalan yhteystiedot. Eläinlääkäreiden työvuorot ovat jaettu päivittäin siten, että yksi vastaa akuuteista suurelämistä, yksi akuuteista pieneläimistä ja kaksi ajanvarauspotilaista ja muista tehtävistä. Akuuttipotilaiden ajat annetaan pääasiallisesti saman aamun ajanvarauksessa ko. päivälle. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen praktikkoeläinlääkärit tarjoavat peruseläinlääkäripalveluita kaikille kotieläimille. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvaa sairaanhoitoa on kliinisesti sairaiden eläinten perustutkimus, hoitotarpeen arviointi ja hoito tai lähettäminen jatkohoitoon. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluvat kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa, hoitotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä.

Peruseläinlääkäripalvelua suunnataan ennen kaikkea ennaltaehkäisevään toimintaan eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpidossa ja edistämisessä. Eri kotieläimille suoritettavat terveystarkastukset kuuluvat peruseläinlääkäripalveluun. Rokotukset, loishäädöt, kissojen sterilisaatiot ja kastroatiot sekä koirien kastroatiot ovat normaalia peruseläinlääkäripalvelua kuten myös märehitijöiden, sikojen ja hevosten hedelmällisyyteen liittyvät tarkastukset ja hoidot. Kotieläinten ja eläinlääkärin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisien eläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä sekä kotieläinten lopetus sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä kuuluu peruseläinlääkäripalveluun. Kotieläimen terveydentilan toteaminen ja todistaminen kliinisen perustutkimuksen perusteella esimerkiksi vaakuutusyhtiötä, vientiä, tuontia tai sisämarkkinakauppaa varten sisältyy peruseläinlääkäripalveluun.

Kunnan velvollisuus ei kuitenkaan ole järjestää eläinlääkäriä praktiikkatehtäviin, joissa vaaditaan erityispätevyyttä tai -koulutusta. Eläinlääkärin järjestäminen nautojen, sikojen tai hevosten keinosiemennysasemille tai eläinten kuntouttamiseen tähtääviin yrityksiin ei myöskään kuulu kunnalta vaadittavan peruseläinlääkintähuollon piiriin. Lemmikieläinten keinosiemennystoiminta ei sisälly lakisääteiseen peruseläinlääkäripalveluun.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen vastaanotolla virka-ajan puhelut eivät ole maksullisia palveluita. Mäntsälässä Tuotantoeläinsairaalan ajanvarausaika klo 8-9 on asiakkaalle ilmainen ja sen jälkeen soittamisesta peritään asiakkaalta maksu.

5.14 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kunnan on järjestettävä peruseläinlääkäripalveluun kuuluvat terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma. Tällä hetkellä tällaisia ohjelmia ovat nautatiloille tarkoitettu Naseva sekä sikatiloille Sikava. Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toimialueen nauta- tai sikatiloilla terveydenhuoltosopimuksia on sekä kunnaneläinlääkärin että muiden kuin kunnaneläinlääkäreiden kanssa. Terveystarkastuspalvelut järjestyvät kysyntää vastaavasti. Tiloja on alueella vähän ja kunnaneläinlääkärin kanssa tehtyjä sopimuksia on alle viisi. Terveystarkastuspalvelujen kysyntä ei tule tulevaisuudessa kasvamaan tilojen lukumäärän vähetessä.

Helsingin yliopiston kanssa tehtyyn sopimukseen Mäntsälän eläinlääkäripalveluista sisältyy myös terveydenhuoltotyö.

5.15 Yksityinen palvelutarjonta

Keski-Uusimaa sijaitsee lyhyen matkan päässä pääkaupunkiseudulta, muusta Uusimaasta ja Päijät- sekä Kanta-Hämeestä, joissa yksityisiä pieneläinklinikoita ja hevosklinikoita on paljon. Yksityisiä, jatkuvasti auki olevia ja päivystäviä pieneläinlääkäriasemia on lähimpänä Vantaalla, Helsingissä, Espoossa sekä Hämeenlinnassa. Yksityisiä pieneläinklinikoita tai palveluja tarjoavia eläinlääkäreitä on jokaisessa Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen sopijakunnassa, osassa useampiakin. Yksityisiä klinikkapalveluita on tarjolla myös suurelaimille esim. hevosille Hyvinkäällä, Espoossa, Porvoossa ja Helsingissä. Helsingin yliopiston Mäntsälän Tuotantoeläinsairaalaan voi virka-aikana lähettää lähetteellä vaativaa hoitoa tai leikkaushoitoa tarvitsevia tuotantoeläimiä. Yliopiston Viikin hevossairaalassa on virka-ajan ulkopuolella päivystys.

5.16 Kiireellinen eläinlääkäriapu, keskitetty yhteydenottopalvelu ja virkatehtävät virka-ajan ulkopuolella

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokauden aikoina (ElhL 13 §).

Kiireelliseen eläinlääkäriapuun kuuluvat akuutisti sairaiden eläinten perustutkimus ja vähintään ensiapuluonteiset hoitotoimenpiteet. Kiireellistä eläinlääkäriapua ovat muun muassa nautojen poikimahalvaushoidot, hevosten konservatiiviset ähkyhoidot, eri kotieläinten akuutit tulehdus- ja kiputilat, ompelua vaativat haavat sekä sokin hoito, synnytysapu ja eläimen hengen pelastamiseksi välttämättömät kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun leikkauksia peruseläinlääkärikoulutuksella pystytään suorittamaan tavanomaisissa vastaanottotiloissa ja eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä. Keisarinleikkaus täytyy pystyä suorittamaan koirille, kissoille ja märehijöille, ellei leikkausta tarvitsevia potilaita pystytä nopeasti lähettämään riittävän lähellä sijaitsevaan jatkohoitopaikkaan.

Pieneläinten luunmurtumissa on suoritettava välttämätön immobilisaatio. Kotieläinten ja eläinlääkäriin vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopettaminen eläinsuojellisin perustein kuuluu kiireelliseen eläinlääkäriapuun. Kiireellisen eläinlääkäriavun tavoitteena on ensiaputyypinen toiminta, jolla pyritään hoitamaan eläimen henkeä ja hyvinvointia uhkaavat tapaukset ja varmistamaan, että potilaan tila ei kohtuuttomasti heikkene sen odottaessa virka-aikana annettavia palveluja.

Kunnan on järjestettävä päivystyspalvelu virka-ajan ulkopuolella tarvittavaa kiireellistä eläinlääkäriapua varten yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa yhtä tai useampaa seutu- tai maakuntaa vastaavalla päivystysalueella. Seutukunnilla tarkoitetaan alueiden

kehittämislaisissa (602/2002) tarkoitettuja seutukuntia ja maakunnilla maakunnista annetussa valtioneuvoston päätöksessä (147/1999) tarkoitettuja maakuntia. Eläinlääkintähuoltolain edellyttämien päivystysalueiden muodostaminen on kunnille pakollista.

Kiireellinen eläinlääkäriapu on päivystysalueella järjestettävä siten, että kotieläimiä, jotka ovat pienikokoisia ja voidaan siten vaikeuksitta kuljettaa eläinlääkärin vastaanotolle, ja kotieläimiä, joille annettava eläinlääkäriapu edellyttää eläinlääkärin käyntiä eläimenpitopaikassa, hoitaa pääasiassa eri henkilökunta. Tästä vaatimuksesta voidaan kuitenkin poiketa päivystysalueella, jonka eläintiheys on pieni tai jossa sellaisten kotieläinten, jotka ovat pienikokoisia ja voidaan siten vaikeuksitta kuljettaa eläinlääkärin vastaanotolle, osuus kaikista päivystysalueella pidettävistä kotieläimistä on vähäinen tai se on muusta erityisestä syystä perusteltua (ElhL 13 §).

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen toiminta-alueella kiireellinen eläinlääkäriapu virka-aikana annetaan kunnan vastaanotolla ja Mäntsälän osalta ostopalveluna Tuotantoeläinsairaalan vastaanotolla. Päivystysaikana Helsingin yliopisto vastaa Mäntsälän päivystyspalveluista ja Järvenpää, Kerava, Nurmijärvi, sekä Tuusula muodostavat päivystysalueen. Päivystäviä eläinlääkäreitä on neljä. Päivystyksiä tekevät suurelta osin ulkopuoliset päivystäjät, jotka ovat päivystyksen ajan virkasuhteessa kuntaan.

Päivystyksen eriyttämistä pien- ja suureläimiin ympäristökeskuksen omilla vastaanotoilla ei ole koettu tarpeelliseksi, sillä suureläimiä kaikista päivystysaikaisista potilaista on n. 11 %. Hyötyeläinten kiireellinen päivystysaikainen hoito on pääasiassa ensisijaista pieneläinten hoitoon verrattuna tapauksesta riippuen. Kiireellistä apua tarvitsevat pieneläimet voidaan ohjata ottamaan yhteyttä yksityisiin eläinlääkäriasemiin silloin, kun kunnallinen eläinlääkäri hoitaa kiireellistä apua tarvitsevaa hyötyeläintä. Toistaiseksi kaikkien eläinten kiireellinen eläinlääkäriapu on pystytty järjestämään praktikoiden toimesta sekä virka-aikana että päivystysaikana.

Keskitetty yhteydenotto palvelu on ympäristökeskuksen toimialueella otettu käyttöön vuoden 2013 alusta. Päivystysaikana asiakkaat soittavat vain yhteen numeroon, joka yhdistyy aina päivystävälle eläinlääkärille. Mikäli eläinlääkäri on estynyt vastamaasta puhelimeen toimenpiteen takia, voi yhteydenotto pyynnön jättää puhelinvastaajaan. Soittaminen päivystysnumeroon on asiakkaalle maksullista.

Kunnalle ei ole velvollisuutta järjestää päivystystä virkatehtävien hoitoa varten. Mikäli kunnassa ei ole päivystävää virkaeläinlääkärinä, on eläinsuojelulain nojalla toimivaltainen viranomais poliisi. Keski-Uudenmaan päivystävä virkaeläinlääkäri voi ehtiessään hoitaa eläinsuojelutehtävän päivystyksessä ja ainakin antaa neuvontaa poliisille.

Päivystys helposti leviävien eläintautien varalta on valtakunnallinen läänineläinlääkäripäivystys. Kaksi läänineläinlääkärinä päivystää aina samanaikaisesti ja kummankin toimialueena on koko Suomi. Kulloinkin päivystävän läänineläinlääkärin saa tietää Ruokaviraston puhelinvastaajasta. Päivystävä läänineläinlääkäri voi ohjata kunnaneläinlääkärin toimiin eläintautitapauksessa.

5.17 Ajanvaraus, saatavuus sekä palautteen kerääminen ja valitusten käsittely

Pieneläinhoitajat hoitavat ajanvarauksen. Eläinlääkäreiden työvuorot ovat jaettu päivittäin siten, että yksi vastaa akuuteista suurelämistä, yksi akuuteista pieneläimistä ja kaksi ajanvarauspotilaista ja muista tehtävistä. Akuuttien pieneläinpotilaiden ajat annetaan pääasiallisesti saman aamun ajanvarauksessa ko. päivälle. Akuutteja suureläämiä varten on oma puhelinnumero, johon vastaa eläinlääkäri koko päivän ajan klo 8-15. Kiireisissä pieneläimiä koskevissa tapauksissa voi jättää vastaajan viestin ajanvarausajan jälkeenkin. Pieneläinhoitajat seuraavat viestejä ja toimivat eläinlääkärin ohjeiden mukaisesti. Mäntsälässä puhelut ohjautuvat ajanvarauksen jälkeen maksulliseen päivystysnumeroon.

Kiireellisen eläinlääkärinavun saatavuus on hyvä ja etäisyys tiloille kohtuullinen. Pieneläinten peruseläinlääkäripalveluissa saatavuuden nopeuteen vaikuttaa haluttu palvelu. Ympäristökeskuksen toimialueella on paljon yksityisiä eläinlääkäripalveluja, jotka tarjoavat kiireettömiä palveluja. Toiminta-alueen kunnat eivät subventoi sairaskäyntien ja terveydenhuoltokäyntien matkoista johtuvia kustannuksia. Ei-kiireellisille potilaille sairaudenhoitoon liittyvä sairaskäynti- tai vastaanottoaika järjestyy pääosin kuukauden sisällä. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit sekä terveille eläimille suoritettavat tietyt leikkaukset eivät kaikki aina järjesty alle kolmen viikon. Pääosa asiakkaista saa palvelun alle 50 km:n etäisyydeltä, kiireellinen eläinlääkärinapu järjestyy pääosin 3 tunnin sisällä 90 % tapauksista ja päivystysaikana matka pitopaikkaan/vastaanotolle on alle 100 km

Palautetta voi antaa eläinlääkintähuollon päällikölle sekä hoitaneelle eläinlääkärille. Mikäli asiakas kokee hoitovirheen tapahtuneeksi eläimensä osalta, ohjataan häntä viemään omalla kustannuksellaan asia käsiteltäväksi Eläinlääkintävahinkojen arviolautakuntaan. Mahdolliset korvaukset käsitellään erikseen arviolautakunnasta saatuun lausuntoon perustuen. Asiakkaan on mahdollista olla yhteydessä myös Ruokavirastoon tai aluehallintovirastoon eläinlääkärin toimintaan liittyen. Kunnan työntekijät ovat vakuutettu itsensä ja tekemänsä työn osalta.

5.18 Toimitilat ja välineresurssit

Eläinlääkärivastaanotto sijaitsee Tuusulan Sulassa osoitteessa Majavantie 10, 04320 Tuusula. Mäntsälässä vastaanotto sijaitsee Tuotantoeläinsairaalassa osoitteessa Leissantie 41, 04920 Saarentaus.

Vastaanoton varustelu on hyvä peruseläinlääkäripalveluita varten. Suurelänvarusteista osa on eläinlääkärien omia. Välinehuoltoa varten on hyvät tilat. Päivystäjälle on oma huone. Vastaanotolla käy siivooja arkipäivisin. Eläinlääkärit huolehtivat itse vanhentuneiden lääkkeiden ja käytettyjen neulojen toimittamisesta asianmukaiseen käsittelyyn.

Lääkkeille on asianmukaiset säilytystilat ja huumausaineet ovat lukittavissa kaapeissa. Vastaanotolla on pakastimet raatojen säilyttämistä varten. Eläinlääkärit ovat tehneet sopimukset tuhkausyriityksen kanssa, joka tyhjentää pakastimet sovitun aikataulun mukaisesti.

Yhteistoiminta-alueella ei ole kunnaneläinlääkärien käytettävissä hevosten pakkopilttuuta tai muuta tilaa hevosten hoitamista varten.

Kaikilla eläinlääkäreillä on käytössä asianmukaiset atk-välineet.

Mäntsälän vastaanotto sijaitsee Tuotantoeläinsairaalan yhteydessä ja on osa Yliopistollista eläinsairaala. Vastaanottotilat ja välineet ovat asianmukaiset ja riittävät peruseläinlääkäripalvelujen antamiseksi.

5.19 Ostopalvelu

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus ostaa ostopalveluna eläinlääkäripalvelut virka- ja päivystysaikana mäntsäläläisille Helsingin yliopistolta. Sopimus oli voimassa vuoden 2021 loppuun. Sopimusta on jatkettu optiovuosilla 2022-2023.

Sopimuksen mukaisesti palveluntuottaja perii asiakkailta enintään tarjousasiakirjaan liitetyn hinnaston mukaiset asiakasmaksut. Palveluntuottajalla on oikeus sopimuskauden aikana muuttaa hintaa palvelun yleistä kustannuskehitystä vastaavasti. Palveluntuottajan on toimitettava asiakasmaksujen muutosilmoitus tilaajalle kirjallisesti vähintään kaksi kuukautta ennen hinnanmuutoksen voimaantuloa. Palveluntuottajan on esitettävä tilaajalle asianmukainen selvitys kustannusten kehityksestä ja hinnanmuutoksen syistä. Jos hinnanmuutoksesta ei päästä yksimielisyyteen, on tilaajalla oikeus purkaa sopimus.

Palveluntuottaja huolehtii siitä, että palvelun sisältö ja laatu ovat tilaajan laatiman tarjouspyynnön ja palveluntuottajan tarjouksen mukaisia koko sopimuskauden. Tilaajalla on oikeus seurata asiakastyytyväisyyttä. Tilaajalla on oikeus käydä tutustumassa palveluntuottajan toimintaan ja toimipaikkaan, milloin tahansa sopimuskauden aikana. Palveluntuottajan tulee pitää kirjaa asiakasreklamaatioista ja raportoida ne Keski-Uudenmaan ympäristökeskukselle kolmannesvuosittain.

Uudessa eläinlääkintähuoltolaissa (285/2023) säädetään, että Yliopistollista eläinsairaala ylläpitävä Helsingin yliopisto tuottaa lain 9 §:ssä tarkoitettuja eläinlääkäripalveluja julkisina eläinlääkäripalveluina siinä laajuudessa kuin eläinlääkäreiden koulutuksen ja eläinlääketieteellisen tutkimuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen vaatii. Palveluja tuotetaan eläinsairaalan julkisten palvelujen toiminta-alueella, johon voi kuulua Uudenmaan ja Päijät-Hämeen maakuntiin kuuluvia alueita. Valtioneuvoston asetuksella annetaan kuntajakoon perustuvat tarkemmat säännökset eläinsairaalan toiminta-alueen rajoista. Koska eläinlääkintähuoltolaki ei ole vielä voimassa v. 2024 ja voimassa oleva sopimus päättyy 31.12.2023, tullaan Mäntsälän eläinlääkäripalvelujen järjestäminen vuodeksi 2024 järjestämään todennäköisimmin väliaikaisella sopimuksella.

5.20 Seuranta, arviointi ja raportointi

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valvontasuunnitelma hyväksytään kunnan ympäristöterveydenhuollosta vastaavassa monijäsenisessä toimielimessä. Kunta päivittää eläinlääkintähuollon suunnitelmansa tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein. Kunta arvioi suunnitelmansa toteutumista aina toimintavuoden päätyttyä ja laatii siitä arviointiraportin, joka käsitellään kunnan ympäristöterveydenhuollosta vastaavassa monijäsenisessä toimielimessä. Hyväksytty raportti lähetetään aluehallintovirastolle maaliskuun loppuun mennessä.

Ympäristökeskus tilastoi vuositasolla hoidettujen potilaiden määrät virka- ja päivystysaikana suur- ja pieneläinten osalta. Tilastointi tehdään eläinten kotikunnittain. Lisäksi tilastoidaan eläinsuojelukäyntien määrä.

Viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot (esim. eläinsuojelutarkastuskertomukset ja -päätökset, tautiepäilyt, valvontatöiden laskut) toimitetaan niistä vastuussa olevan tahon toimesta asianomaiselle viranomaiselle.

Keski-Uudenmaan
YMPÄRISTÖKESKUS